زەمهەریر

موحەڕڕەم ١٤٤٨ ک
ژمارە 2

ئەبێت باوەڕهێنانت بەئیسلام بەوشێوە بێت کەپێغەمبەر ﷺ و سەلەفی ئەم ئوممەتەی لەسەربووە ئەوکاتە تۆ لەسەر ڕێگەی هیدایەت دراووی. -مامۆستا ئوسامە تەوحیدی- الله بیپارێزێت

گرنگی بانگەواز و زانست و زانایان

- **دەستپێك**
  - ئەم نوسینەم لەگەڵ بخوێنەوە
  - 2
- **زانست وەرگرتن**
  - بەشی یەکەم
  - تەوەری یەکەم
  - تەوەری دووەم
  - 6
- **ئینفۆگرافیك**
  - 8
- **وتاری زێڕین**
  - سیاسەتی دەوڵەتی ئیسلامی
  - 14
- **گرنگی بانگەواز**
  - 21
- **هەڵوێستەکان**
  - کۆمەڵەی یەکەم
  - کۆمەڵەی دووەم
  - کۆمەڵەی سێهەم
  - 28

ZAMHAREER

براکانم خوشکانم ڕەحمەت ی الله تعالى بڕژێ بەسەرتان هیچم ناوێ تەنها پێنج خولەک بەوردی وبەدڵەوە ئەم

نوسینەم لەگەڵ بخوێنەوە

ئەم فەرموودەیەی پێغەمبەری خۆشەویستمان ﷺ هەمیشە لەپێش چاوتان کاتێک فەرمووی (التقوى هاهنا) تەقوا ئالێرەیە لێرە سێجار ئاماژەی کرد بۆسەردڵی خۆی.

ئیمام ی النووي رحمه الله تعالى لەراڤەی ئەو فەرموودەیەی خۆشەویستمان بەدایک وباوکمەوە بەفیدای بم ﷺ کەفەرمووی (التقوى ها هنا) تەقوا ئالێرەدایە سێجار لەڕیوایەتێکی تردا فەرموویەتی ی (إن الله لا ينظر إلى أجسادكم ولكن ينظر إلى قلوبكم) الله تعالى سەیری جەستەتان ناکات...

(كێ جەستەی جوانە وكێ باڵای بەرزە وكێ كورتە باڵایە وكێ جلەكەی جوانە وكێ جلەكەی مۆدیل كۆنە نەخێر براكانم خۆشكە بەڕێزەكانم پێغەمبەری خۆشەویستمان فەرمووی ﷺ : بەڵكو اللە تعالی سەیری كارەكانتان ئەكات (ئایا چی كردەوەیەكمان پێشخستوە بۆقیامەتان) وە هەروەها سەیری دڵەكانتان ئەكات).

ئیمام ئەفەرموێت : معنى الرواية الأولى أن الأعمال الظاهرة لا يحصل بها التقوى وإنما تحصل بما يقع في القلب من عظمة الله تعالى وخشيته ومراقبته.

مانای گێڕانەوەكەی یەكەم ئەوەیە تەنها كرداره ڕووكەشیەكان نابنە هۆی بەدەستهێنانی تەقوا بەڵكو تەقوا بەوە بەدی یەت كەلەدڵتدا هەست بەگەورەیی اللە بكەیت هەست بەترسان لەاللە بكەیت وهەست بەوە بكەیت اللە تعالی چاودێرە بەسەرتەوە. [شرح النووي على مسلم].

موسڵمانان سوێندتان ئەیەم بەاللە تعالی هەریەک لەئێمە گەرچاوی كەسێكی ئازیزی خۆمان لێوە دیاربێت لەڕوومان یەت لەپێش چاوی ئەوكەسە كارێكی ناشەرعی بكەین ؟ نا واللە نەک لەڕوومان نایەت بەڵكو لەوانەیە هەوڵ بەین خۆمان بەباشترین شێواز پیشان بەین ئەی بۆچی ئاوا هەست بەچاودێری اللە تعالی ناكەین ؟ ئەی ئایا اللە تعالی شایستەتر نیە من وتۆ شەرمی لێ بكەین ؟ ئەی ئایا چی وای ئەكات كە اللە تعالی بەكەم دانێی ؟

له جامع العلوم والحكم ی ابن رجب ی حەنبلی هاتوە ئەفەرموێت أبو الجاد وتویەتی : أوحى الله تعالى إلى نبي من الأنبياء، قل لقومك ما بالكم تسترون الذنوب من خلقي وتظهرونها لي. إن كنتم ترون أني لا أراكم فأنتم مشركون بي وإن كنتم ترون أني أراكم فلم تجعلوني أهون الناظرين إليكم.

اللە تعالی وەحی نارد بۆیەكێک لەپێغەمبەرەكان ی خۆی پێی فەرموو بڵێ بەگەلەكەت ئەوە چیتانە تاوانەكانتان ئەشارنەوە لەدروستكراوەكانم بۆمن ی ئاشكرا ئەكەن ؟ خۆگەر وائەزانن من ئێوە نابینم ئەوە شەریكتان بۆبڕیار یاوم گەر ئەشزانن ئێوە ئەبینم ئەی بۆچی بینینی منتان بەبێ بایەخ داناوە ؟

ئایابۆچ ی شەرم لەمنداڵێک ئەكەین ئەی بۆشەرم لەو اللە نەكەین كەهیچ شتێكی لێ وون نابێت ئاگادارە بەوەی لەناو دڵەكانماندا یەت وئەچێت ئایا كەی كاتی ئەوەیە دڵەكانمان بۆاللە تعالی پاک بكەینەوە ؟ ئایا ماندوو نەبووین لەسەرپێچی اللە ؟ ئایا ماندوو نەبوون بەهەوڵدانمان بۆ دوونیا ؟ ئایا كەی كاتی ئەوەیە ڕووبكەینەوە پەروەردگارمان بەدڵێكی تەوبەكارانە و نەفسێكی ملكەچ وە سەری خۆمان نەوی بكەین وبینە ئەو

بەندەیــەی کـە الله ئەیـەوێ بـەڕاستی دڵـەکانمان هێندە ڕەق بـوون ئەزانم لــەوانەیـە کەسـانێـک هەر نەیخوێننەوە یان بشـی خوێننەوە دڵـیان جوڵـەیەکی نەکات ئەمـە ئەزانن نیشانەی چیە ئەمە ئەوەیـە کەالله تعالی ئەفـەرموێت : { كَلَّاۖ بَلْۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ } ئـەوان بەهۆی ڕۆچونیان لـەناو تاوان گوناهـ مۆر وژەنگ وپەڵەی ڕەش بەسەر دڵیـاندا هێنراوە.

بـۆیە ئەو بـەردەی لــەسنگتدایـە کەتاوان ورۆچونت لـەدوونیا وا ڕەش بوە و تاوان وا ڕەق ی کردوە هیچ شتێ نایلـەرزێنێت ئەوا بگری بـەحاڵی خۆت گەرگریانت نەهات هەوڵـبە بەزۆر خۆت بگرێنی چونکە دڵـێـک تاوان ڕەشی کاتەوە ناتوانێت فرمێسـک بۆالله بڕژێنێت.

سەرەتا لێپرسینەوە لـەنەفسی ی خۆت بکە لــەخەڵـکی گــەڕێ مەبە بەدکـــــتۆرێـک کەخەڵکی چارەسەربکەیـت بـەڵام خۆت پێویستت بـەچارەسەرە وخۆت لەبیربکەیـت چونکـە لەقیامەت پێش هەموو شتێ لــەسەر کاروکرداری خۆت پرسیارت لێ ئەکـرێت میمون ی کوڕی مهران ئەیفەرموو : المتقي أشد محاسبة لنفسه من الشريك الشحيح لشريكه.

کەسـی موتەقـی لێ پرسینەوە و لێ پێچینەوەی لـەنەفسـی خۆی زۆر توندتر و وردەترە وەک چۆن کەسێک لەکارەکەیـدا هاوبەشـێکی کەچەندە چروک ودەسـت نوقاوە و چەندە بەتونــــدی لێــپرسینەوە لـەگەڵ هاوبەشەکەی بەرامبەری ئەکات.

ئاوا بـەم جۆرە لۆمەی خۆت بـکە لـۆمەی خۆت لەنێوان خۆت ـو الله تعالـی بکە چونکە تەقـوا جێگەکەی دڵ ـە دڵ نەک ئەوەی بـەبەرچاوی نەک ئەوەی خەڵـکی ئەیبینێت چونکـە چی سـودێکی هەیـە من وتۆ لـەلای خەڵکی بەپیاوچاک ناسرابین بەڵام لەلای الله تعالـی ئەوکەسـە نەبین کەخۆی پێی ڕازیـە.

ئیمامی ی ابن قیم چەندجـوان ی وتوە لـە مدارج السالكين : لا صلاح للنفس إلا بإيثار رضى ربها ومولاها على غيره.
هیـچ چاکبـونێـک بۆنەفس نیە تەنها بەوەنەبێت ڕەزامەندی پەروەردگاری پێش خـات بـەسەر هەموو ڕازیبونێکی تـردا.

ولقد أحسن أبو فراس في هذا المعنى ابو فيراس لـەواتای ئەم قسەیـەدا جوانی وتوە إلا أنه أساء كل الإساءة في قوله إذ يقوله لمخلوق

بـەڵام لـەوەدا زۆر خراپی کردووە کەئەم وتانەی بۆ مخلوقێک وتوە کەوتویـەتی ی

فليتك تحلو والحياة مريرة

وليتك ترضى والأنام غضاب

خۆزگـە مامەڵەی تۆ لەگەڵ من شرین بوایـە ئیتر بـا هەموو ژیان تاڵ بێت بریا تۆ ڕازی بوویـتـایـە

ئیتر کێشە نەبوو گەر سەرجەم ی خەڵکی لێم توڕەبن.

وليت الذي بيني وبينك عامر
وبيني وبين العالمين خراب

بریا پەیوەندی نێوان ی من وتۆ ئاوەدان بوایە با پەیوەندیەکانم لەگەڵ هەموو خەڵکیدا وێرانەیەک بوایە

إذا صح منك الود فالكل هين
وكل الذي فوق التراب تراب.

گەرخۆشەویستیت بۆمن ڕاستەقینە بێت ئەوا هەموو شتەکانی تر ئاسانن چونکە ئەوەی لەسەر ئەم خاکەیە هەمووی هەر خۆڵە.

بریا ئێمە پەروەردگارمان لێمان ڕازی ئەبوو ونێوانمان لەگەڵیدا چاک ئەبوو ئەوا با هەموو خەڵکی هەر بەخراپ باسیان کردینایە بەڵام هاوار بەحاڵمان گەر باشی ناو خەڵکی بین وپەیوەندیمان لەگەڵ الله تعالى وێران بێت حسبنا الله ونعم الوكيل.

ڕۆڵـی ئافـرەت ی موسـڵمان

ڕەحمەت ی الله تعالی لەوکەسەی ئەیخوێنێتەوە چەند دێڕێکی کەمە بۆ بیرهێنانەوەی ئەوئەرکەی لـەسەر خوشکان ئەمە تەنها پێشەکیەکە لەسەر بابەت ی ڕۆڵـی ئافـرەت ی موسڵمان لەگەڕان بۆعلم ی شەرعی وبڵاوکردنەوەی و دەرس وتنەوەی بەهاوشێوەکانی خۆی و گەیاندن ی زانست وبڵاوکردنەوەی.

بـەپێچەوانەی بەشێکی زۆر لـەخوشکان ی ئێستا کەجێگەی داخە نەی طلب ی علم ناکەن تابن بەهەڵگری علم بـەڵکو ناخوێننەوە وتاقەتی خوێندنەوەی دە پەڕە و بیست پەڕەشیان نیە تاخۆیان بەرچاو ڕۆشن بکەن بۆ کاروباری ڕۆژانەی خۆیـان بەداخەوە ئەبینیت خوشکێکە عەقیدەی پاکـە بـەڵام پیشەی بۆتە ئەوەی وێنەیـەکی ئافرەتێکی نیقاب دانێت بەنەشیدێکی خەمناکەوە یـان دانانی وێنەی گوڵێک و دەست ی خۆی بەدەستکێشێکەوە یـان دیزاینکـردنی چەند کورتە ڤیدیۆیـەکی کەهیچ زانستێکی شـەرعی تێدانیە لەوانەیە ئەو ڤیدیۆیە بەسەدان شێواز خەڵکی تر بڵاوی کردبـێتەوە ئەم خوشکـەش یـــە دەســت ئەکـــات بەدروستکردنەوەی وکۆپی کردنەوەی ئەو ڤیدۆیـــانە کەنەتیـنوێتی کەسی تیـنو ئەشکێنێ نەکەســـی برســـی تێرئەکات بەشەرعی الله تعالی بـۆیـە جێگەی خۆیـەتی پێش ئەوەی بـچمە سەر بابەتەکـە ڕوو لەخوشکانی موسـڵمانـم بکەم بەوانەی ئاشنای عەقیدەن و بەوانەشـی کەهێشـــتا کەسانێکـی عەوام ن و شارەزایـەکی وایان لەدین نیە پێـتان ئەڵێم تۆ کەئێستا خاوەن دووچاوی بینەری و ڕووناکی بینینت پێ بەخشراوە لەلایەن الله تعالی نیعمەتی لەش ساغیت پێدراوە هۆکارەکانی فێربون بەجوانی بـۆ ڕەخسێنراوە ئـایە چی ڕێگرە لەوەی ببیت بەئافرەتێک کەطلب ی علم ی شەرعی بکـەیت وەک قوتابیەکی زانست قسەبکەیـت وەهەڵسوکەوت بکەیت کاتێک قسەت کرد بڵێیت ئەم بابەتە قال الله و قال الرسول وقال الصحابة وقال التابعين و قال العلماء بەم شێوازە بدوێی ؟ ئـایە تۆ چیت کەمترە لـەئافرەتانی پێشین ی ئوممەت و ئەوان چیان لەتـۆ زیاتر بـــوو ؟ بەڵکو ئـــەوە تۆی هەموو شـتـێکت بۆئاســـانکراوە بـەڵام کەسێکی تەمبەڵ ی بۆدینەکەت لـەوانەشە گەر قسە بکەیت بڵێی ئامادەم جیهاد بـکەم و شەهادەتخوازی بکەم ! تۆ کەنەفست ئارامگری نەبێت لـەسەر خۆفێرکردنت بـەزانست ی شەرعی نەتوانیـت خۆت تەرخان بکەیت بۆعلم هەرخەریـکی وێنە دانان و مۆنتاج ی ڤیدۆی سەدبارە بیت وهەرخەریکی ئەم قیل وقالانەی ناو تۆڕە کۆمەڵاتیـەکان بیت ئەوا بەڵـێ نەی کاتت نامێنێتەوە بـۆ فێربونی زانست بـەڵـکو دڵت مەیل ـو تینی بۆزانست نابـێت شەیطانیش فریوت ئـەیات و ئومێد درێژیت ئەیاتێ و پێت ئەڵێـت بیخەرە کاتێکی تـر تۆ هێشتا گەنجیت و کاتت زۆر لەپێشە بەڵام کاتێک بەهۆش خۆت یەیتەوە ئەبینیت تەمەنت ڕۆشت و بەسەرچوو نەفـــێری زانســـتێک بویــت نەبویت بەقوتابیـــەکـی زانســـت ی شەرعی نەدەستیشت بوو لەبڵاوکردنەوەی زانست ی شەرعی تەمەنیش کەهەڵکشا چیتر ئەو توانا وگڕوتینەی گەنجێتی نامێنێتەوە بـۆخۆفێرکردن وچالاکبوونت بۆ بانگەوازی زانستی شەرعی و پەروەردەکردنی خۆت وخەڵکی وپەروەردەکردن ی کەسانێک کەلەدوای خۆتەوە بەهەمان ڕێگەی خۆتدا نەوەیـەکی تر پەروەردەبکەن.

بەڵێ جێگەی داخە ئەبێت تیشک بخەمە سەر ئەم بابەتە گەر چی ناخۆشە لەسەر نەفسەکان بـەڵام بـەشێک لەئافرەتانی موسڵمان هێندەی خەریکی خۆنواندن و خۆدەرخستن وخۆ پیشان دانن بەگەنجانی ئوممەت نەک تەنها خۆیان بێ بەش ئەکەن لەم زانستە شەرعیە بەڵکو گەنجانی ئوممەتیش بەخۆیانەوە گیرۆدە وسەرقاڵ ئەکەن وتوشی فیتنەیان ئەکەن بەڵام گەر ئەوخوشکانە تۆڕە کۆمەڵاتیەکانیان بەکارهێنابایە بۆسوود وەرگرتن وسود گەیاندن ئەوالانی کەم ئێستا نیوەی زیاتر خوشکان لەپلەیەکدا ئەبون بتوانن بەڵگە دەربهێنن و فێری شەرع بن وشەرع گەیەنەربن و خەڵکی فێربکەن وببن بەچرایەک بۆخوشکانی تازەو ڕێنمای ئەوانیش بکەن بەڵام ئەبینین بەشێ لەخوشکان لەوانەیە هەیان بێت دەساڵە لەتۆڕەکۆمەڵاتیەکان بێت بەڵام بەقەدەر یەک مانگ سودی لەعلمی شەرعی وەرنەگرتوە لەماوەی ئەو هەمووساڵەیدا چونکە هەرخەریکی پۆستی ناسکانە و سەرنج ڕاکێش وبەدوای قیل وقال ی فلان وفیسار و وتی وتیان بـووە !

بۆیـــە ئـــەمە تەنــها پێشـــەکیەکە بۆیادهێنـــانەوە نوســـیومە تاخوشکان لەپۆستەکانی دوواتر خوێنەری ئەو بابەتانە بن کە فێربونی زانست لەسەریان ئەرکێ و واجب ـە هەوڵدان بۆبەدەستهێنانی علمی شەرعی وکارپێکردن ـی ولەبەرکردن ـی وگەیاندنی لەسەریانە ئەمە ئەرکی تۆیە خوشکە بەڕێزەکەم نەک پۆستی خەمباری و ڕۆشتن ودابڕان ودڵشکان و جیابونەوە و خۆنواندن یان مونتاج کردنی ڤیدۆیانێک دەیان جار ئەو ڤیدۆیە مۆنتاج کراوەتەوە !

بەڵکو ببە بەکەسێک ناوت بمێنێتەوە لەمێژووی ئوممەتی ئیسلامی وناوت هەبێت لەناو بەرهەمە ئیسلامیە عەقیدەیی و شەرعیەکان ببەبەکەسێک چرای تاریکی بیت لەشەوە تاریکەکان و ڕێپیشاندەربیت بۆ کەسە تازەکان وگۆچانێک بیت بۆنابیناکان.

کەسێک مەبە کەنەمایت لەگەڵ نەمانی خۆت هیچ کاریگەری و ئەثەرێک نەمێنێتەوە بەڵکو کەسێک بە بەنەمانیشت بۆنەوەکانی دواتر وداهاتوو کاریگەریت هەبێت وتەکانت و زانست وماندووبوونەکانت لەڕوحی نەوەکانی داهاتوو ڕەنگدانەوەی هەبێت بەمەش لەپاش خۆت صەدەقەیەکی نەبڕاوە جێهێشت بێت.

ان شاء الله تعالى بۆ پۆستی دواتر بەڵگەی شەرعی و مێژوی لەسەر ڕۆڵی ئافرەتان لەگەڕان بۆزانست ی شەرعی وبڵاوکردنەوەی باس ئەکەین بەئومێدی ئەوەی کەسانێک لەخوشکان وەک ئافرەتە صەحابیەکان ئـاسا هیمەتێـک بکەن وبەتوندتۆڵانە شانیان بەنە ژێر ئەرکی گەڕان بۆ فێربونی زانست ی شەرعی وکارپێکردن ی ولەبەرکردن ی و گەیاندنی خۆگەر ئەومۆبایلـەی دەســتت و هەژمارەکانت تۆڵەکەسێکی نەزانەوە نەکات بەقوتابی زانست وسودت پێ بگەیەنێت و بتکات بەسوود گەیەنەر ئەوا فڕێدانی ئەو موبایلە وسوتاندنی هەژمارەکانت زۆر باشترە بۆدونیا وقیامەت.

ئینفۆگرافیك

• اللہ تعالی ڕونیدەکاتەوە هەرگیز زاناکان و نەزانەکان یەکسـان نین : { قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُوا الأَلْبَابِ }

بڵێ: ئایا ئەو کەسانەی کە زانان و شارەزان لەگەڵ ئەو کەسانەدا کە نەزان و نە شارەزان یەکسانن؟! «دیارە هەرگیز یەکسان نین، جا هەر بەو جۆرەیش مرۆڤی چاك و خراپ، بڕوادارو بێ بڕوا» بۆ سەلماندنی ئەو ڕاستیە تەنها مرۆڤە ژیرەکان بیر دەکەنەوەو ئامۆژگاری وەر دەگرن.

بەڵێ مرۆڤی ژیر لەفەزڵی زاناکان تێدەگات

• زاناکان میراتگری پێغەمبەرانن ...

پێغەمبەر صلی اللہ علیه وسلم دەفەرموێت «وإن العلماء ورثة الأنبياء، إن الأنبياء لم يورثوا ديناراً ولا درهماً إنما ورثوا العلم، فمن أخذه أخذ بحظ وافر» —الترمذي (2606)، وصحيح الترغيب والترهيب (1/17).

بێگومان زاناکان میراتگری پێغەمبەرانن چونکە پێغەمبەران ماڵ وسامانیان لەپاش خۆیان جێ نەهێشتوە بەڵکو علمیان جێهێشتوە جا هەرکەسێ لەو علمەی بەرکەوێت ئەوا بەشـێکی گەورە وزۆری بەرکەوتوە.

• اللہ تعالی شاهێدی ئەوەی یاوە کەزاناکان لەپەروەردگار دەترسن...

قال تعالی : { إِنَّمَا يَخْشَى اللہ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاء }

• ئەوەندە بەسە بۆ فەزڵی زاناکان کەاللہ تعالی شایەتی زاناکانی لەڕیزی شاهێدی زاتی پیرۆزی خۆی وفریشتەکان باس دەکـات وەکـ دەفەرموێت : { شَهِدَ اللہ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ }

اللہ تعالی خۆی شاهێدی دەدات و فریشتەکان وزانـاکان شاهێدی دەدەن کەوا هیچ پەرستراوێکی شیاوی راستەقینە نییە بەهەق اللہ نەبێت گشت کاتێکیش لە نێوان بوونەوەردا، دادپەروەری ڕاگرتووە.

ئەبێت پلەی زاناکان چەند گەورەبێت لەلای اللہ تعالی کەلەڕیزی شاهێدی خۆی وفریشتەکان ناوی شاهێدی زاناکان دەبات.

• پێغەمبەر صَلَّى اللہ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -دەفەرموێت : « مَنْ يُرِدْ اللہ بِهِ خَيْراً يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ »— البخاري (69)، ومسلم (1719)

اللہ تعالی چاکەی بۆهەرکەسێ بوێت تێگەشتوی دەکات لەدین. (بێگومان زاناکان کەتێگەشتون لەدین بەرئەم فەزڵە دەکەون)

• اللہ تعالی پلـــەی زانایـــان بەرزدەکاتەوە بەسەر باوەڕداران...

قال تعالی : { يَرْفَعِ اللَّـهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ }

اللہ ئەو کەسانەتان باوەڕیان هێناوە بەرز دەکاتەوەو، ئەوانەش زانستیان پێدراوە پلەیان چەندین جار بەسەر باوەڕ دارەکاندا بەرز دەکاتەوە.

• زاناکان جێگری پێغەمبەرن صَلَّى اللہ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ...

پێغەمبەرـدەفەرموێت صلی اللہ علیه وسلم : «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ» — الترمذي (2609)، وصحيح الترغيب والترهيب (1/19).

فەزڵی زانا بەسەربەندەکانەوە وەکـ فەزڵی منە بەسەر کەمترینەکەتان لەپلەدا.

فـــەزڵی زانـــاکـــان

پیلانێکی ماسۆنیەت ئەوەیە زاناکان بخەن لەپێش چاوی ئومەت

فـەزڵ

یـانزە

*

• زاناکان دین ـی اللہ دەپارێزن لەئەهلی بیدەع و گومڕایی ...

پێغەمبەر صلی اللہ علیه وسلم ـدەفەرموێت : «يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله، ينفون عنه تحريف الغالين، وانتحال المبطلين، وتأويل الجاهلين»

ئەم زانســتە لەهەموو نەوەیەکدا کەسـانێکی دادوەر ومتمانە پێکـــراو هەڵی دەگرن وە ئەم دینەی پێ دەپـــارێزن لەوکەسانەی کەهەوڵی گۆڕینی مانای دەقەکان ئەیەن و لە لاف وگەزافی ئەهلی بـــاتڵ و تەئویل ـی نەفامەکان.

قال العلامة إبراهيم بن الوزير: [وهو حديث مشهور صححه ابن عبد البر]. وروي عن أحمد أنه قال: هو حديث صحيح. قال زين الدين:

*

• گەڕانەوە بۆلای زانایان فەرمانێکی قورئانیە اللہ ـدەفەرموێت:

{ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ }

خۆئەگەر بیانبردایەتەوە بۆلای پێغەمبەر-صلی اللہ علیه وسلم- وخاوەن بڕیارەکان ئەوا ئەوان شارەزایان هەیە دەیانزانی هەواڵە ڕاستەکەی لێدەربێنن.

وە اللہ ـدەفەرموێت : { فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون }

ئەگەر نازانن ئەوا پرسیار بکەن لەزانا خاوەن کتێبەکان.

ابن زيد ـدەفـەرموێت (الذكر) لەوئایەتە واتا قورئان چونکە اللہ ـدەفەرموێت (إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون) وەفەرموویەتی (إن الذين كفروا بالذكر لما جاءهم) — تفسير الطبری

کەواتا اهل الذكر واتا ئەهلی قورئان وزاناکان.

• زاناکان هۆکاری پاراستنی ئومەتن...

پێغەمبەر - صَلَّى اللہ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - دەفەرموێت : «إِنَّ اللہ لاَ يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعاً يَنْتَزِعُهُ مِنْ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ، حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِماً اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوساً جُهَّالاً، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا» — البخاري (98)، ومسلم (4828)

اللہ تعالی زانست هەڵناگرێ بەهەڵگرتنی لەسنگی بەندەکان بەڵکو زانست هەڵدەگرێت بەنەمانی زاناکـان تا وای لێ دێت زانایەك نامێنێتەوە خەڵکی کەسانی نەفام دەکەن بەسەرەگەورە بۆخۆیان وپرسیاریان لێدەکەن وئەوانیش فەتوایان بۆ دەدەن بەبێ زانست خۆشیان وخەڵکیش گومڕادەکەن.

• تەنانەت حووت ومێرولە دوعای خێر بۆزاناکان دەکەن...

پێغەمبەر صلی اللہ علیه وسلم ـدەفەرموێت : «إن اللہ وملائكته وأهل السماوات والأرض حتى النملة في جحرها وحتى الحوت ليصلون على معلمي الناس الخير». حسن لغيره] — رواه الترمذي

اللہ تعالی وفریشتەکانی و ئەهلی ئاسمان وزەوی تەنانەت مێرولەش لەکونەکەی خۆیدا و تەنانەت حوت درود دەنێرن بۆ ئەوکەسەی خەڵکی فێری چاکە وخێر دەکات (چی چاکەیە گەورەترە لەوەی زانایانێکی وەکـ ئیمام ـی شافعی و مالـك واحمد وابن مبارکـ واسحاق بن ڕاهوی و ابن بطه و للاکائی ..هتد ئومەتیان فێری سونەت وعەقیدەی سەحیح کرد ڕەحمەت اللہ لەهەموویان بێت).

ڕۆڵی ئافرەتان لەگەڕان بۆزانستی شەرعی

فەزڵی گەڕان بۆزانستی شەرعی

قال الله تعالى : { وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا } بڵێ پەروەردگارا زانستم زیادکە.

وقال تعالى : { قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ } پێیان بڵێ ئایە ئەوانەی ئەزانن وەکو ئەوانەن کەنەزانن وجاهلن ؟

وقال تعالى: { بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ } بەڵکو ئەو قورئانە چەن ئایەتێکی ڕوون و ئاشکراو پارێزراوە لە سینگ و دڵی ئەوکەسانەدا زانست و زانیاریان پێ بەخشراوە.

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : « طلبُ العِلمِ فريضةٌ على كلِّ مسلمٍ » گەڕان بۆ بەدەستهێنانی زانست فەرزە لەسەر هەموو موسڵمانێک. — أخرجه الطبراني في (المعجم الأوسط) (8567)

زانایان خیلافیان هەیە لەسەر صحیح بونی بەشێک لەزانایان وتویانە لەپلەی حسن دایە فەرموودەکە.

وەهەروەها پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (لا يقعد قوم يذكرون الله إلا حفتهم الملائكة، وغشيتهم الرحمة، ونزلت عليهم السكينة وذكرهم الله فيمن عنده) هیچ کۆمەڵە کەسێک نیە دانیشن یاد وزیکری الله تعالى بکەن ئیلا فریشتەکان دەوریان ئەیەن و ڕەحمەت دایان ئەپۆشێت وئارامی دائەبەزێت بەسەریاندا وە الله تعالى باسیان ئەکات لەلای فریشتەکان.

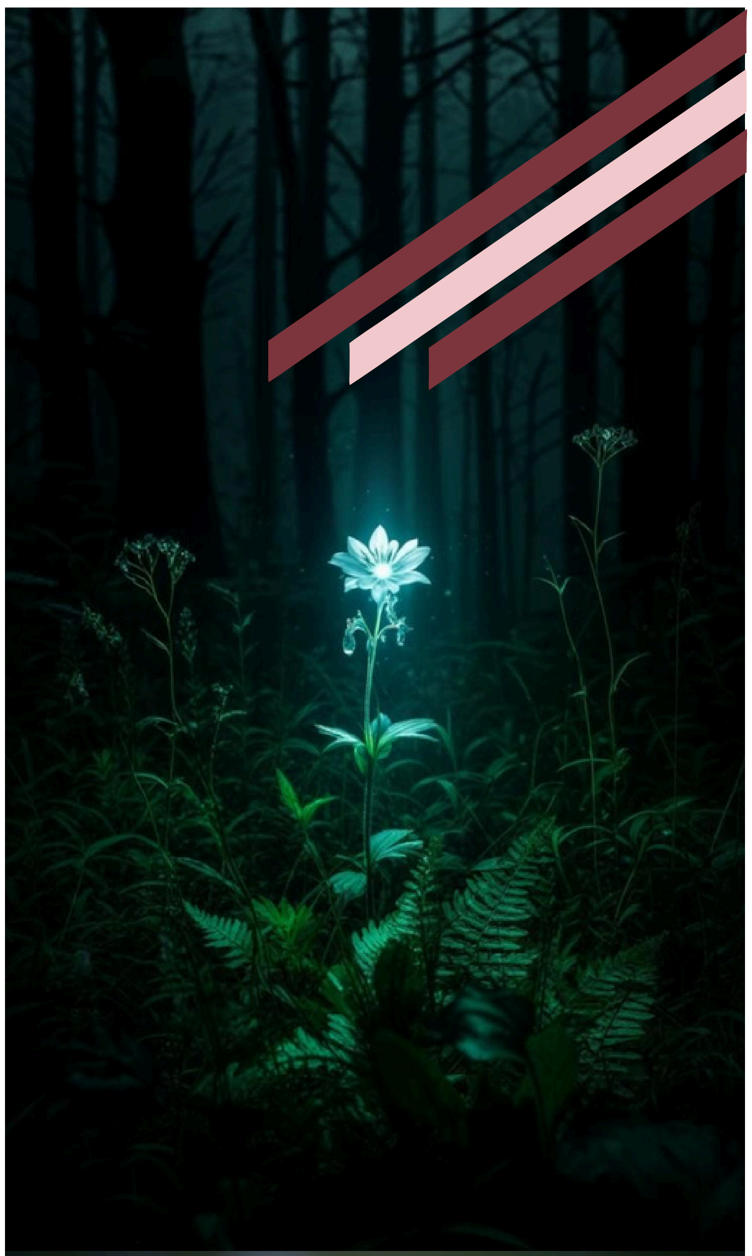

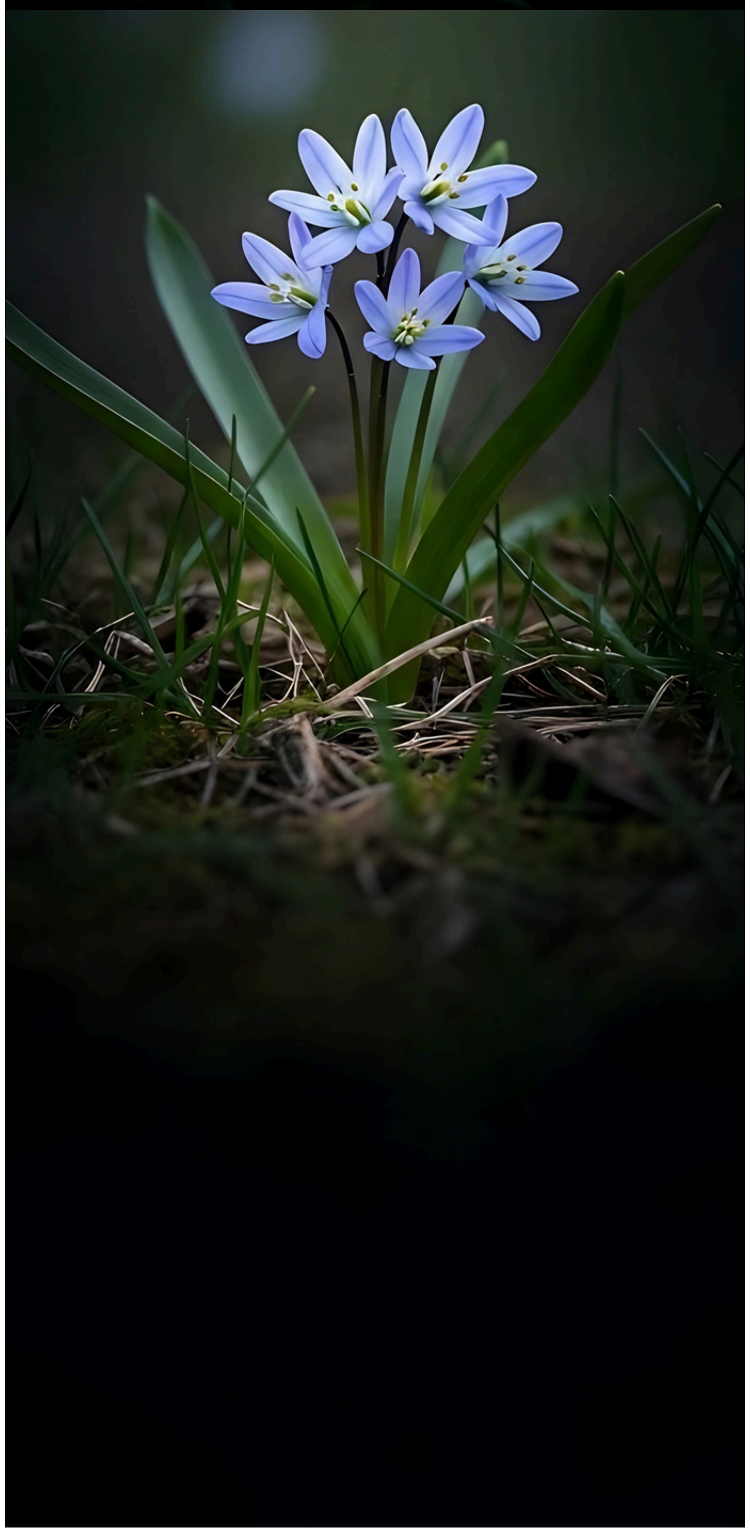

— رواه مسلم

وەهەروەها فەرموویەتی : من سلك طريقًا يلتمس فيه علما سهل الله به طريقًا إلى الجنة ...

هەرکەس ڕێگەیەک گرێتە بەر بۆئەوەی زانستی تێدا بەدەست بهێنێت ئەوا الله تعالى ڕێگەی بەهەشتی بۆئاسان ئەکات.

وإن الملائكة لتضع أجنحتها لطالب العلم رضًا بما يصنع وإن العالم ليستغفر له من في السماوات ومن في الأرض حتى الحيتان في الماء

فریشتەکان باڵی خۆیان ڕائەخەن بۆفێرخوازی زانست وەک ڕازی بونێک بەوکارەی ئەیکەن وەهەروەها کەسی زانا ئەوەی لەئاسمانەکان وزەوی دایە داوای لێخۆشبونی بۆئەکەن تەنانەت حوتی ناودەریاکان.

وفضل العالم على العابد كفضل القمر على سائر الكواكب وإن العلماء ورثة الأنبياء وإن الأنبياء لم يورثوا دينارًا درهمًا وإنما ورثوا العلم، فمن أخذه أخذ بحظ وافر

فەزڵی زانا بەسەر ئەووکەسەی تەنها خەریک پەرستنە وەک فەزڵی مانگە بەسەر هەموو ئەستێرەکان وەزاناکان میراتگری پێغەمبەرانن پێغەمبەران دینار ودرهەمیان بەمیرات بەجێ نەهێشتوە بەڵکو زانستیان جێ هێشتوە هەرکەس ئەو زانستەی بەدەستهێنا ئەوا بەشێکی گەورەی بەدەستهیناوە. — رواه أبو داود والترمذي

هەروەهـا پێغەمــبەر ﷺ فـەرموویەتی :
من یـرد الله بە خـیرا یفـقهە في الدین.
الله تعالی خێر وچاکەی بۆهەربەندەیەک بوێت تێگەشتوو وشارەزای ئەکات لەدین.

لەڕیوایەتی ئیمام ـی بخاري (7310) ومسلم (2634) هاتوە ابی سعید ئەیگێڕێتەوە ئەفەرموێت : ئافرەتێک هات بۆلای پێغەمبەر ﷺ وتی (يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ) پیاوان بەفێربونیان لەفەرمودەکانت پێشمان کەوتون (لەڕیوایەتێکی تردا هاتوە) (غَلَبَنَا عَلَيْكَ الرِّجَالُ)پیاوان سەرکەوتن بەسەرماندا بەهۆی فێربون ـی زانستەوە. فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ بۆیە تۆش ڕۆژێک دانێ بۆئێمە بێینە لات تالەوزانستەمان فێرکەیت کە الله تعالی فێری کـردووی : فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَانِ كَذَا وَكَذَا [وفي رواية أحمد موعدكن بيت فلانة] فَاجْتَمَعْنَ.
پێغەمبەر ﷺ فەرمووی لەفلانە ڕۆژ لەفلان شوێن کۆببنەوە (لەڕیوایەتی ئیمام ئەحمەد هاتوە فەرمووی لەماڵی فلانە ئافرەت کۆببنەوە) فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ.
پێغەمبەر ﷺ ئەچوە لایان و فێری ئەکردن لەوزانستەی کەاللە تعالی فێری کردبوو.

تەوەری دووەم ئافرەتان ی ئیسلام وپێشەنگیان لەزانست ی شەرعی

بەڵێ ئافرەتانی پێشین ی ئوممەت بەوشێوە پێشبڕکێیان کردووە بۆ بەدەستهێنانی زانست ی شەرعی.

بۆیە ئافرەتانی صحابە پێشەنگی ئافرەتانی ئوممەتن لەم بوارەدا وە ماڵەکان ی دایکانی ئیماندار هاوسەرەکانی پێغەمبەر ﷺ بوبونە چرای ڕووناکی بۆ فێرکردن ی خەڵکی بەزانست ی شەرعی لەپێش هەمووشیانەوە دایکە عائیشە ڕەزای الله ی لێ بێت ئیمام ی الترمذي گێڕاویەتیەوە لەسننەکەیدا لە أبي موسى الأشعري فەرموویەتی : ما أشكل علينا أصحابَ محمد ﷺ حديثٌ قطّ فسألنا عائشة إلا وجدنا عندها منه علما.

هیچ کاتێک نەبووە فەرموودەیەک لەئێمەی هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ ئاڵۆزبوبێت پرسیارمان لەدایکە عائیشە کردووە ئیلا زانست وزانیاریمان لەسەری لەلای ئەو دەستکەوتوە.

ئیمام ی الذهب ی لە سير أعلام النبلاء لەباسی ژیانی دایکە عائیشە باسی کردوە فإن مجمل مسند عائشة يبلغ ألفين ومئتين وعشرة أحاديث.

کۆی گشتی ئەو فەرموودنەی لەدایکە عائیشە گێڕدراونەتەوە 2210 فەرموودەیە.

اتفق لها البخاري ومسلم على مئة وأربعة وسبعين حديثا لەو ژمارەیەدا 174فەرموودەی بخاری ومسلم لەسەری کۆکن. وانفرد البخاري بأربعة وخمسين وانفرد مسلم بتسعة وستين.

بخاری بەتەنها 54 فەرموودەی گێڕاوەتەوە مسلم یش بەتەنها 69 فەرموودەی گێڕاوەتەوە.

واتا کۆی فەرموودەکانی لەبخاری ومسلم دا 297فەرموودەیە.

پاشان ام سلمه الله لێی ڕازی بێت وەک ئیمام ی ذهب ی باسی کردووە ئەفەرموێت لەفقهیەکان بووە لەناو ئافرەتانی صەحابە بەدووەم کەس دائەنرێت لەناوئافرەتان لەگێڕانەوەی فەرموودە لەدوای دایکەعائیشەوە الله ڕازی بێت لێیان کەژمارەی ئەو فەرموودانەی گێڕاویەتیەوە 378 فەرموودەیە وەک ابن حزم لەجوامع السيره ئاماژەی یاوەتێ لەشەش کتێبەکەدا 158 فەرموودەی لێوە ڕیوایەت کراوە بخاری ومسلم لەسەر 13 فەرموودەی متفق ن و بخاری بەتەنها 3 فەرموودەی خۆی تەنها گێڕاویەتیەوە ومسلم یش 13 فەرموودەی تری بەتەنها خۆی گێڕاویەتیەوە. پێشەنگ بوو لەگێڕاوەنەی فەرموودە و فەتوا و تەفسیر هاوەڵان ڕوویان لێئەکرد بۆ وەرگرتنی زانست.

گەربەورد ودرێژی باس ی هەموو خێزانەکان ی پێغەمبەر ﷺ بکەین ئەوا بابەتەکە زۆر درێژ ئەبێتەوە وەک باسکردن ی زانست ی أسماء ی کچ ی أبي بكر الصديق وأسماء ی عميس وجويرية ی کچ ی حارث وحفصة ی کچ ی عمر وزينب ی کچ ی جحش رضي الله عنهن ئامانجەکەمان پوختەکردنەوەو هاندانی خوشکانی موسڵمانە بۆیە بەپوخت وکورت ی تیشک ئەخەینە سەرچەند نمونەیەکی تر.

وێنە
مناڵێک لەناو دەوڵەتی ئیسلامی الله تعالى بەعیززەتی بکات

پاشان لەچینی ئافرەتانی صحابە بەرەو خوارتر ئیمام ی ابن الاثير لەکتاب ی الغابة ناوی ئەو ئافرەتە تابعینانەی هێناوەتەوە کـەفەرموودەیـــان ڕیوایـــەت کـــردوە هەروەهـا ئیمام ی ابن حجر ی عسقلان ی لەکتاب ی تقريب التهذيب ناوی ئەو ئافرەتانـــەی هەمـــوو هێـــناوەتەوە کەناسـراون بەڕیوایەت لەسـێ سەدەکەی ئیسـلام.

تەنانەت لەزاناگەورەکان ی ئیسلام کەسێکی وەک ئیمام خطيب ی بەغدادی مێژوو نوس وفەرموودەناس خاوەن کتێب ی تاریخ بەغداد زانست ی وەرگرتوە لە طاهرەی کچ ی ئەحمەدی ن یوسف کەلەساڵی 436 ی هجری کۆچی دوای کردووە.

هەروەها ئافرەتە زانای شافعی مەزهەب : (أَمَةُ الواحد بنت الحسين بن إسماعيل) لەساڵی 377 هجری وەفاتی کردوە.

ئیمام ی الذهب ی لەبارەیەوە فەرموویەت ی (العالمة الفقيهة المفتية أمة الواحد بنت الحسين بن إسماعيل).

زانا وفەقیهـ وموفتی امة الواحد کچ ی حسین ی کوڕی اسماعیل.

تفقهت بأبيها وروت عنه وعن إسماعيل الوراق وعبد الغافر الحمصي وحفظت القرآن والفقه للشافعي وأتقنت الفرائض.

لەباوکیەوە فیقهی وەرگرتوە ولەویشەوە فەرموودەی گێڕاوەتەوە ولە اسماعیل ی الوراق و عبدالغافر حمص ی وقورئان ی لەبەر بوە لـەگەڵ فقهی شافعی.

وتـراوە کەسێک بـوە کەشارەزاتـرین کـەس بوە لەلەبەرکردن ی فقهدا وشارەزای لەزانست ی فەرزەکان ومیـــراث ونەحو هەبـووە.

هەروەهـا بیبی کچی عبد الصمد أم الفضل الهرثمية الهروية ئیمام ی الذهب ی لە سير أعلام النبلاء (18/ 403) لەباسیدا فەرمووێت ی :

شێخە و خاوەن فەرموودە بـوە لە ابن ابی شريح ڕیوایەت ی گێڕاوەتەوە لەدووری ساڵی 380 لەدایـکبوە لەساڵی477 کۆچی دوای کـردوە کتێبێکی چاپکراوە بەناوی (جزء بيبي بنت عبد الصمد الهروية الهرثمية) بـەتحقيق ی عبد الرحمن الفريوائي.

پـاشان أمة اللطيف کچ ی عبد الرحمن الناصح الحنبلي ئیمام ی ابن كثير لـە البداية والنهاية (13/ 143) لەبـاسیدا ئەفـەرمووێت : شێخە وچاکـەکار وزانایـە ئافرەتـێکی خاوەن فـەزڵ بـووە وخاوەن نوسراوە (وهي التي أرشدت ربيعة خاتون أخت السلطان صلاح الدين إلى وقف المدرسة بقاسيون على الحنابلة ووقفت أمة اللطيف على الحنابلة مدرسة أخرى وهي الآن شرقي الرباط الناصري).

وەهەرئەم ئافرەتە زانایـە بوو بەرەبیعە خاتون ی خوشکی صلاح الدين ی فەرموو ڕێنمای کرد کە قوتابخانەیەکی تەرخان بـکات بـۆ حەنبەلیەکان لەقاسیون وەخۆشـی قوتابخانـەیەکی تەرخانکـرد بۆحەنبەلیەکان کەئێسـتا ئەکەوێتە ڕۆژهەڵاتـی رباط الناصر ـەوە.

کاتێک خاتون وەفاتی کرد ئەم ئافرەتە زانایـە ماوەیـەکی زیندان کراودواتر ئازادکرا لەساڵی 653 کۆچی دوای کرد ئەم زانایە أمة اللـطيف خاوەن کتێـــب ی نوســـراوە لەوانەش (كتاب التسديد في شهادة التوحيد) (وكتاب بر الوالدين).

پـاشان جليلة ی کچ ی علي کوڕی الحسن الشجرى لەسەدەی پێنج ی کۆچیدا بووە بـۆزانست ی فەرموودە گەڕاوە لـەعێراق وشام زاناگەورەکانی وەک سمعانی لێوەی فەرموودەی بیستوە وە قورئان ی فێری منداڵان کردووە.

وەهەروەهـا زينب ی کچ ی مكي کوڕی علي کوڕی كامل الحراني کەلـەساڵی 688 کۆچی دوای کردووە لەو ئافرەتانە بوە تەمەنی خۆی بۆ فێربوونی فەرموودە وریوایەت تەرخان کـردبوو وقوتابیەکانی لەبەردەم دەرگای ماڵەکەی قەرەباڵغیان دروستەکرد بۆ بیستن ی فەرموودە لێوەی.

زينب ی کچ ی سليمان بن إبراهيم کەلە ساڵی 705 هـ کۆچی دوای کـردوە ئیمام ی تقي الدين السبكی زانستی لێ وەرگرتوە.

هەروەهـا زينب ی کچ ی عبدالله بن عبدالحليم بن تيمية کەلەساڵی 725هـ کۆچی دوای کردووە ئیجازەی پاوە بە ئیمام ی ابن حجر العسقلاني هەروەها ئیمام ی ابن حجر لـە المعجم المؤسس للمعجم المفهرس ناوی زۆرێک لەو زانا ئافرەتانەی هێناوە کەزانست ی لێ وەرگرتون لـەناویشیدا ناوی عائیشە کچ ی عبدالله حەلەبی ئەهێنێت و باسی ئەکات کەخاوەن کتێب بـووە.

هەروەهـا زينب ی کچ ی یەحیای کوڕی ئیمام العز بن عبدالسلام لەساڵی 735 کۆچی دوای کـردوە بەسەندەوە کتێـب ی

معجم الصغيری ئەخوێنەوە بەسەنەدی بیستراو بەبێ پچڕان.

ئیمام ی الذهـب ی لەبارەیـــەوە فەرموویەت ی (إنَّه كان فيها خيرٌ وعبادةٌ وحُبٌّ للرِّواية) بەڕاست ی ئەو خێر وعیبادەت و خۆشویستنی زۆری تێدابوو بۆگێڕانەوەی فـەرمووده. خــــاوەن سەنەدی بەهێزی فـەرمووده بــــوو و زۆرێـک لەقوتابیانی زانست گەشتیانکردووە بۆ وەرگرتن ی زانست لێوەی.

ئیمام ی الذهبي لەکتێبەکەیدا بەناوی معجم شيوخ الذهبي باسی زۆرێـک لەو ئافرەتە زانایانەی ئەکات کەزانست ی لێ وەرگرتون وکاتێـک باسی هەنێکیانی کردوە فەرموویەتی مامۆستەکەمان لەوساڵەدا کۆچی دوای کردووە.

ئیمامـی ابن حزم باس لەوە ئەکات کەسەرەتای زانست ی تاسەرەتای گەنجێتی لەمامۆستا ئافرەتـــەکان ی فـــێربوە ئەفەرموێت : ونشأت بين أيديهن ولم أعرف غيرهن ولا جالست الرجال إلا وأنا في حد الشباب وحين تبقل وجهي وهن علمتني القرآن وروينني كثيراً من الأشعار ودربنني في الخط.

لەبەردەست ی ئەوان پەروەردەبووم جگە لەوان کەسـم نەئەناسی ولەگەڵ پیـاوان دانەنیشتبوم تائەوکاتەی گەشتمە تەمەنی پێگەشتن ولاوێتی ئەوان فێری قورئان وزۆرێـک لەشیعر و جوان نوسینیان کردم. كتاب رسائل ابن حزم 1/166

پـاشان فاطمة ی کچ ی محمد بن أحمد السمرقندي خاوەن زانستێکی بەرز و خاوەن فەتوا بـوە هـاوســـەرەکەی ئیـــمام ی الكاسانی ـە خاوەن کتێبی البدائع.

نمونەکان زۆرن ئەوەندە وەکـ بەرچاو ڕوونی بـۆئافرەتانی موسـڵمـان کافيه ان شاء الله تعالـى بەڵـكو چاو لەو ئافرەتانە بکەن وببن بەهۆکار وئامرازێــک بۆ گـــەیاندن وبڵاوکردنـــەوەی زانســـتی شــــەرعی وخۆفێرکردنیـان وخەڵکیش فێربکەن.

وتـــاری زێــــڕین

برا وخوشکی سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامی

لەعەقیدە وسیاســـەت دەوڵەتی ئـیسلام ـی (ئەمــە بنەمایە هەیە ئەمـە بنەمایەکــی مەنــهــەجی دەوڵەتی ئیسلامیــە) پرســیاری شەرع ـی مەکە وفەتوا وەرمەگرە لەهەر مەلا ومامــۆستا وزانایەک کەدانیشتوە لەجیهادکردن ولەگەڵ عەقیدەی دەوڵەتی ئیسلامی نیە و بەعەقیدە ومەنهەج ـی دەولە وەلامت نایاتەوە.

واتا لەڕوانگەی عەقیدە ومەنهەج ـی دەولە علــم لەم جۆرەکەسانە وەرناگیرێت.

نمونەی مەلا هەڵۆ (کە بــەزمان وکردار بەهەموو شێوەیەک دژی عەقیدە ومەنهەج وجیهادەکەی دەولـەیە) ومحمدی مەلافایەق و احمدی مەلافایــەق ومەلاکرێکار وعبدالرحمن قلابندی وعادل عزت ومحمد عەلەوی وئارام خەلەکانی و ئەو مەلایانەی مەنهەجیان ڕون نیە هەروەها مـــەلا مەدخەلیــەکان و ئیخوانیـــەکان وسلیـــمان علوان وعبدالعزیز الطریف ـی وابو محمدی مەقـەدسی وابوقتادە و ابوبصیر ـی طرطوســـی و المحیسنی و ایاد القنبی وعادل ال حمدان وعبدالرحمن الحجی وصالح الفوزان وابن باز وابن عثیمین والالبـــانی وئەیـــمەن زەواهـیری ...هتد

١ - شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله تعالى دەفەرموێت : "ولهذا كان الجهاد موجبا للهداية التي هي محيطة بأبواب العلم، كما دل عليه قوله تعالى: { والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا } [العنكبوت: 69]، فجعل لمن جاهد فيه هداية جميع سبله تعالى؛ ولهذا قال الإمامان عبد الله بن المبارك وأحمد بن حنبل وغيرهما: إذا اختلف الناس في شيء فانظروا ماذا عليه أهل الثغر فإن الحق معهم؛ لأن الله يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا} [العنكبوت: 69]"

هەربۆ جیهادکردن لەپێناو الله تعالى زەمانەتی هیدایەتە کەدەوور دراوە بەدەرگاکانی زانست ی شەرعی هەروەک چۆن الله تعالى فەرموویەتی [ئەوانەی جیهاد دەکەن لەپێناو ئێمە (واتا موجاهێدێن کەبۆ بەرزکردنەوەی وشەی الله وحوکمی الله شەریکات) ئەوانە ڕێنمای دەکەین بۆ ڕێگای هەقەکەمان] هەربۆیە هەردوو ئیمام عبدالله ی کوڕی مبارک و ئیمام احمد بن حنبل فەرموویانە ئەگەرخەڵک لەبابەتێک ڕاجیاوازبون سەیری ڕوئی ئەهلی جیهاد بکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تعالى فەرموویەتی : { والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا }

[مجموع الفتاوى: ج28/ص442].

٢ - ئیمام ی ابن القيم رحمه الله تعالى دەفەرموێت : "ولأهل الجهاد في هذا من الهداية والكشف ما ليس لأهل المجاهدة، ولهذا قال الأوزاعي وابن المبارك: إذا اختلف الناس في شيء فانظروا ما عليه أهل الثغر، يعني أهل الجهاد، فإن الله تعالى يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وإن الله لمع المحسنين} [العنكبوت: 69]"

لەمەدا بۆئەهلی جیهاد هیدایەت و بەرچاوڕونی ودۆزینەوەی هەق هەیە کەئەمە بۆ جگە لەئەهلی جیهاد نیە هەربۆیە ئەوزاعی ی وابن مبارک دەیان فەرموو ئەگەرخەڵک لەبابەتێک ڕاجیاوازبون سەیری ڕوئی ئەهلی جیهاد بکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تعالى فەرموویەتی : {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}.

[مدارج السالكين: ج1/ص506].

٣ - ئیمام ی القرطبي رحمە الله دەفەرموێت : قال سفيان بن عيينة لابن المبارك: إذا رأيت الناس قد اختلفوا فعليك بالمجاهدين وأهل الثغور فإن الله تعالى يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وإن الله لمع المحسنين } [العنكبوت: 69]بسوفيان ی کوڕی عیینە بە ابن مبارک ی فەرمووئەگەر بینیت خەڵک لەبابەتـێـک ڕاجیـاوازبون ئـەوا دەستبگرە بە ئەهلی جیهاد بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تعالی فەرموویەتی: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}. [تفسير القرطبي: ج13/ص365].

کەواتا جێگای هیدایەت لەڕیزی موجاهیدان زیاتر وزیاترە وەهیچ سەردەمێک بێ بەش نیە لەئەهلی جیهـــاد وکۆمـــەڵی ســـەرخراو

کەواتا هەرکاتێ وتە وبۆچونێکی تازە پەیـــدا دەبێت کەئەو بۆچونە لەئەهلی جیهادەوە دەرنەچوە ئەوا دەگەڕێینەوە بۆ بۆچونی ئەهلی جیهاد.

٤ - ئیمام ابن عدي (365هـ) رحمە الله تعالی دەفەرموێت : حسين بن بندار بن سعد پێی وتین لەساڵی 292وتی الحنبلي الحسن بن أحمد الإسفرائيني پێی وتم کە ئیمام احمد فەرمووی : سمعت ابن عيينة يقول: إذا اختلفتم في أمر فانظروا ما عليه أهل الجهاد، لأن الله تعالى قال: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}؛ قال الحسين بن بندار: وأجمع أهل الثغر أن اللفظية كلهم جهمية"

بیستم لە ابن عیینە دەیفەرموو ئەگەرخەڵک لەبابەتێک ڕاجیاوازبون سەیری ڕوئی ئەهلی جیهاد بکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تـعالی فەرموویەتی : {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}.

حسين بن بندار فەرمووی : ئەهلی جیهـــاد کـــۆڕا یەکـــدەنگ بـــون

ئایا لەم کۆمەڵەیەی ؟

کەپێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : (لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين إلى يوم القيامة) بەبـــەردەوام کـــۆمـــەڵـــێ لەئومەتەکەم دەجەنگن لەسەر هەق دیار وئاشـــکران تـــا ڕۆژی قیامەت.

[رواه مسلم عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه: رقم 247].

ئەمە مەنهەج و عەقیدەی دەوڵەتەکەمانە

کەئەوانەی دەڵێـــن لەفزمـــان بەقورئان مەخـــلوقە هەموویان جەهمین. [الكامل لابن عدي: ج1/ ص185].

ئەهلـــی جـیهـــاد لەهـــەموو سەردەمێکدا خاوەن علم وزانست بون وە هەرئەهلی جـیهادن قـبوڵ ناکەن هیچ مبتدع ـێ لەڕیزەکانی موجاهیدان بیدعە دەرببڕێت (بـۆیە دەولەش سەرکـوتی عمــومی و حازمیــەکان ومورجیـــئەکان ـی دەکـرد).

٥ - ئیمام ـی أبو عبيد القاسم بن ســلام رحمــه الله تعــالى ـدەفەرموێت : عاشرت الناس وكلّمت أهل الكلام، وكذا، فما رأيت أوسخ وسخا، ولا أقذر قذرا، ولا أضعف حجّة، ولا أحمق من الرافضة، ولقد وليت قضاء الثغور، فنفيت منهم ثلاثة رجال جهميّين ورافضيّا، أو رافضيّين وجهميّا، وقلت: مثلكم لا يساكن أهل الثغور، فأخرجتهم"

لەگەڵ خەڵک ژیاوم وقسەم لەگەڵ ئەهلی کـلام ـدا کردووە بەڵام پیستر وبۆگەنتـــرم نەبینــی وەخاوەن لاوازترین بەڵگەم نەبینی وە گەمژەترم نەبینی لەڕافیـزە وە بوم بەقاضـی لەسەنگەرەکانی جیهاد سێ کەسـم لەوان دوورخسـتەوا دووجەهمی و ڕافیزیــــەکـ یان دوو ڕافــــیزە وجەهـــمیەکـ وپێم وتن کەئێوە جێگەتان نابێتەوە لەسەنگەرەکان ـی جیهاد دەرم کـردن. [السنة للخلال: رقم 795]

٦ - ئیمام ـی الذهبي رحمه الله لەباسی ژیان ـی أبي إسحاق الـــــفزاري رحـــمه الله تعالى ـدەفەرموێت : قال أحمد العجلي: كان ثقة، صاحب سنّة، صالحا، هو الذي أدّب أهل الثغر، وعلمهم السنّة، وكان يأمر وينهى، وإذا دخل الثغر رجل مبتدع، أخرجه، وكان كثير الحديث، وكان له فقه.

احمد العجل ـی دەفەرموێت ابی اسحاق الفرازی کەسێکـی متمانە پێکراوبوو وە ئەهلی سونەت بـوو وە پەروەردەی ئەهلی جیهادی دەکـرد وفێری سونەت ـی ئەکردن ئەمری بەچاکە ونەهی لەخراپە دەکـرد وەئەگەر کەسـێکی مبتدع ڕۆشتبایەتە ڕیزەکانی ئەهلی جیهـاد

دەری دەكـــــرد وە خـــاوەن فەرمووددەیەكی زۆر و فیقهـ بوو. [السير: ج8/ص540-541].

سەیری ئەم وتەیەی شێخ بکەن وسەیری نمونەکەی بکەن کەچەند نمونەیەکی قێزەون باس دەکات تا تۆی موناسڕ ئەگەر حاڵت وەک ئەو حاڵە نەبوو نەچیت پرسیار لەغەیری ئەهلی جیهاد بکەیت.

شێخ ابی میسرە ی شام ی (زانایـەكـی موجاهیـدی دەولە تقبلەالله دەفەرموێت : سەربازان ی كۆمەڵی سەرخراو وتامەزرۆیان بۆكاروان ی جیهاد زانست لەئەهلی زانست وەرەگرن لەئەهلی ئیجتهاد و جیهـاد وە لەغەیری ئەوان وەری ناگرن ئیلا مەگـەر زۆر ناچاربن وەكـ ناچاری ئەوكەسەی كەخەریكـ دەمرێت لەتاو برسێتی و تینوێتیدا لەوكاتەدا هیچی دەست ناكەوێ بۆئەوەی نەمرێت خوێنی ڕژاوی بەرازێكـ دەخوات كەناوی طاغوتێكی لەسەر هێنراوە وەخنكێنراوە .. ئەم كەســـە كەئـــەمە دەخـــوات لەبەرئەوەنیە حەزی لێ بێت بەڵكـو ئەم داماوە هیچ ی دەست نەكەوت لەناچاریدا خواردی تا نەمرێ وە قوتابیان ی جیهاد لەسەردەمی واجب بونی جیهاد زانست وەرناگرن لەوكەســانـــەی دانیـــشـــتون لەجیهادكردن چجای ئەهلی بیدەع چجای زاناكانی طاغوت وەقوتابیانی جیهاد زانستی زانا مردووەكان ی ئەهلی تەوحید وجیهاد پێش دەخەن بەسەر زانستەجۆراوجۆرەكان ی زانا فاسق ودانیشتووەكان لەجیهاد وەئەو زانایانەشـــی كە سازشیان لەدین كردووە وە دروشمی ئەم قوتابیانەی زانست وتەكەی ابن عمرە كە دەیفەرمـــوو : "من كان مستنّا فليستنّ بمن قد مات" هەركەسێـــكـ چاولـــێكـــەری وشوێنكەوتن دەكات با چاو لەوانە بكـــات وشـــوێن ئەوانە بكەوێت كەمردوون(لەزاناكان). [حلية الأولياء: ج1/ص305]

وەهەروەهـا ابن مسعود رضي الله تعالى عنه دەیفەرموو : فإن كنتم لا بد مقتدين فاقتدوا بالميّت، فإن الحيّ لا يؤمن عليه الفتنة"
ئێووە ئـەگەر چاولێدەكەن وشوێن دەكەون ئاوا چاو لەمردوان بكـەن چونكـە كەســی زیندوو لەفیتـنـەی

ئەمە مەنهەجی و عەقیدەی دەوڵەتەکەمانە

ئەمین نابیت (هەر ڕۆژە و فەتوایەک ئەیات). [حلية الأولياء: ج1/ص136]

الشيخ ئوسامة بن لادن تقبّله الله دەیفەرموو : ومن كان مقتديا فليقتدِ بمن مات من القدوات، فإن الحيّ لا تؤمن عليه الفتنة"

هەرکەسێک چاولێکەری دەکات باچاو لەوانە بکات کەمردوون لەپێشەواکان چونکە زیندوو لەفیتنەی ئەمین نابیت. [السبيل لإحباط المؤامرات].

هەربۆیە ئەوان شوێنکەوتە بون ومبتدع نەبون اقتدائیان بەپێشەوایانی هیدایەت دەکرد لەسەرکردە شەهیدەکان وەک ئەبو مصعب ی زەرقاوی و ئەبو حەمزەی مهاجر و ئەبو عومەری بەغدادی ڕەحمەت ی الله لەهەمویان بێت ویلەیان بەرزکاتەوە.

وە پێشەوایان ی ئەهلی جیهاد زۆر حەزەریان دەکرد لەشێخەکان ی ال سلول وە الله دەزانێت پاشان موجاهیدان کە ال سلول چەندین جاری هەوڵی یاوە ڕیزەکانی موجاهیدان بخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە بەناردنی چەندان قوتابی زانست کەزانا ڕەسمی ونا ڕەسمیەکان ی ال سلولیان بەگەورە ناودەبرد بۆئەوەی نوسراوەکانی ئەو زانایانە لەناو موجاهیدان بڵاوبکەنەوە. ئەمەش پێش بەهاری عەرەبی.

وێنە شێخ ئوسامە بن لادن تقبله الله

پاشان ڕیزەکانی ئەهلی جیهاد شێوێنرا کاتـــێ کەسانێ نزیک کرانەوە لەئەهلی جیهاد وەک طرطوسـی (کەپێی وایە حوکمەتە وەطەنیەکەی لیبیا حوکمەتێکی شەرعیە داوای کرد موجاهیدان چەکەکانیان دانێن بۆحوکمەتی لیبی).

وە هاوشێوەی مەقدسی (ابو محمدی مەقدسی) کـــەتانەی لەجـیـهادی موجاهیدانـی ئەهلی عێراق ئەیا.

وە وەک سلیمان علوان (بگەڕێوە بۆ ڕەدەکەی شێخی شەهید سلطان بن بجاد العتیبی کەڕەدێکی بەهێزە تێدا بۆچـــونی عەلوان باس دەکات لـــەبەرامـــبەر ال ســــلول و سەربـــازەکانیان).

وەگـومڕاکـانی لەسرورِیەکان وحیزبی ئومەت وەک عبدالعزیز الطریفی والعجمی و الـــمطیری هەموو ئەمانە گەورەکران بـۆ ڕاکێشانی سەرنجی جەماوەری و شەرعیەت پێدان بەم هۆیەشەوە جـیهادی شـام تێکدرا و لەڕێگەڕاســـتە لایدا ئەمەش هەڵەیەکی ئابڕوو بەرە.

وە سەرگەورەی دانیشتوان لەجیهاد کەسازشـی کردوە لەدین ودینیان تێکداوە نمونەی احمد الحازمی کە هاوشێوەی مەقدسی و عەلوان وطریفـی و مطیری یە لەدانیشتن وجیهاد نەکردن وە پێچەوانەی هەموو ئەوانە لەوەی کەس هان نـایات بوجیهادکردن و دوورترین کـەسە لەبانگەوازکردن بـۆجیـهاد بەڵـکو وتارێکی نیە کەتێیـدا هانی خەڵک بات بۆدەستگرتن بەمەنهەج ی کۆمەڵی سەرخراو کەدەجەنگن لەپێـناو ئەو مەنهەجـە.

بۆیـە نـــەخـــۆی جـیـــهاد دەکات نەبانگەشـــەی بۆ دەکـات بـــەڵـکو سڕوریە نوێــــیەکان و بیرمەندە دانیشتوەکـان زۆر سورترن لەسەر هاندان بۆجیـهاد تاوەکـ حازمی وە سڕوریەکان هـــەندێکیان لەحازمی توندترن بۆتەکفیرکردنی طاغوتان.

"ذُکر عن بعض السلف: أن من لم یجاهد في سبیل الله، ابتلي بالجهاد في سبیل الشیطان، ومن بخل بإنفاقه المال في طاعة الله، ابتـلـي

بإنفاقه في المعاصي وفيما لا ينفعه، ومن لم يمش في طاعة الله خطوات، مشى في معصية الشيطان أميالا”

گێڕدراوەتەوە لەهەندێ لەسەلەف فەرموویانە هەرکەسێ جیهاد نەکات لەپێناواللە تعالی تاقی دەکرێتەوە بەجیهاد لەپێناو شەیطان وە هەرکەسێ ڕەزیل بێت لەبەخشـین لـەپێـناو الله تاقیدەکرێتەوە بەبەخشین لەپێناو تاوان وئەوشتەی سودی بۆی نابێت وەئەوەی هەنـگاو نەنێـت بۆگوێڕایەڵی الله تعالی ئەوا دەیان کیلۆمەتر دەڕوات بۆ مـەعصیەت وگوێڕایەڵی شەیطان. [الدرر السنية: ج13/ص174].

“قال بعض السلف: المعاصي بريد الكفر”

هەندێ لەسەلەف فەرموویانە تاوان ڕێگەیـەکە بـەرەو کوفرت دەبات. [الداء والدواء: ص125].

حازمی کەسێکی قوتابخانەی جامیە نوێیەکانە دەرکەوت دوای دابـەش بونی جامـیە کۆنـەکان ئەم قوتابخانەیە وتەی ئەهلی سونەت لەبابـەتی ئیمان وتەوحید وتەکفیرکردنی تارک جنس العمل وتەکفیری موشریکی جاهل دەکات بەڵام لەولاشەوە بەرگری دەکات لەالا سلول لەسەر ڕێبازی جامیەکۆنەکان (محمد امان جامی مامۆستای ربیع مەدخەلی) وە ئاسانکاری دەکەن لەبابەتی موالات ی خاچ پەرستان وحكم بغير ماانزل الله (بۆنمونە حازمی لەم بابەتانە تەنها بەشێوازی تیۆری قسەدەکات نەک دابەزاندن بۆ واقع).

الحازمي بين كبيرة القعود وضلال الجامية. ابو ميسرة الشامي.

2

گرنگی بانگەوازکردن
بۆلای الله تعالی

لەسەر بەرچاو ڕوونی وزانست وکردار پێکردن

١ - موسڵمانان بانگەواز بۆچی مەبەستێ دەکەن.

کاتێ هاوەڵێ بەڕێز ربعی بن عامر رضي الله تعالى عنه ڕۆشت بۆلای کیسرا پاشای فارس کیسرا بەڕبعی وت (بەچی شتێک هاتوون ؟) ئەویش فەرمووی (جئنا لنخرج العباد من عبادة العباد إلى عبادة رب العباد؛ ومن ضيق الدنيا إلى سعة الآخرة؛ ومن جور الأديان إلى عدالة الإسلام) [البداية والنهاية، الحافظ ابن كثير، (7/46).

ئێمە هاتووین تا بەندەکان لەبەندایەتیکردن بۆ بەندەکان دەربهێنین بۆبەندایەتی کردنی پەروەردگاری بەندەکان ولەتەنگی دوونیا دەریان بێنین بۆ فراوانی قیامەت وە لەستەمی ئاینەکان بۆ دادپەروەری ئیسلام.

بەڵێ ئەمە ئامانجی بانگەوازی موسڵمانانە بەڵام بانگەواز بەدی نایەت ئیلا بەزانست و ڕەوشتی جوان ودانایی نەبێت.

الله تعالی دەفەرموێت : { ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ }

ئەی پێغەمبەرا -صلى الله عليه وسلم-، ئەی ئیماندارا! هەر بەژیرانە نەرم و قسەی خۆش و حیکمەت و، ئامۆژگاری شیرین و جوان، خەڵک بۆ ڕێگای پەروەردگارت بانگ بکە وە بەچاکترو باشترین شێوە قسە گفتوگۆیان لەگەڵ بکە، بەڵگەی جوان و بەهێزیان بۆبهێنەوە.

کەواتا علم و حیکمەت کرۆکی بانگەوازە چونکە بانگەواز بەبێ زانست خەڵک بەرەو بیدعە و خوراِفیات دەبات.

وە علم یش بەبێ بانگەواز سودی نیە چونکە علم بۆکردار پێکردنە وە یەکێک لەکردارکردن بەعلم بانگەوازە.

الله تعالی دەفەرموێت : (وَالْعَصْرِ (1) إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ (2) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ (3)

سوێنــــد بەکـــات مرۆڤـــەکان لەزەرەرمەـــەندی دان تەنهــا ئەوانە نەبێــت کەباوەڕیــان هێناوە (واتا زانستیان پێیە لەبارەی الله ئیمان بەدی نایەت بەبێ زانست بون بە الله تعالی وناسینی) وە کـرداری چاکە دەکەن و دەست دەگرن بەهەقەوە (خاڵێک لەخاڵەکانی دەستگرتن بەهــەق بانگەوازکردنە) وە ئـــارام دەگـرن (چونکە کەسـی بانگخواز ڕووبەڕووی بوهتان و ئەشکەنجە وگرتن وکوشـتن ئەبێتەوە).

الإمـــام الشــــافعي رحـــمه الله فەرموویەتی وەکـ شێخـ ئیسلام ابن تیمیە لە "مجموع الفتاوی" (28/ 152) گێڕاویەتیەوە : لو ما أنزل الله حجة علی خلقه إلا هذه السورة لكفتهم.

ئەگەر الله تعـالی تەنـــهـا ئەم سورەتەی دابەزاندایە وەکو بەڵگە بەسەر دروستکراوەکانی ئەوە بەس بــوو بۆیان.

(چونکە هەموو ئیمان لەم سورەتە کۆکراوەتەوە ڕێگـــای بەهەشـــت و دۆزەخ لــــــەم ســـورەتـــە ڕونکراوەتەوە).

بۆیـەش ئیـــمامـ ی بـــخـــاری دەیفەرموو : (بـاب العلم قبل القول والعمل) زانست وفێربونی پێش قسە وکردارکردنە.

واتە پێشەوەی قسە بکەی وکردار بکەی سەیـــری بەڵگە بکە گەر بەڵگەی لەسەربوو ئینجا ئـەنجامـ ی بە.

بەهەمان شێوە زانـــستی بێ کرداریش بێ سودە.

١ - هاوەڵی بەڕێز ابی هريرةَ رضي الله تعالی عنه دەیفەرموو :(مثلُ علمٍ لا يُعمَلُ به كمثلِ كَنزٍ لا يُنفَقُ منه في سبيلِ اللهِ عزَّ وجلَّ).

نمونەی زانستێ کەکـاری پێ ناکرێت وەک گەنجینەیەک وایە کەلەپێناو الله تعالی لێی نابەخشرێت.

٢ - هاوەڵی بەڕێز علي کوڕی أبي طالب رضي الله تعالی عنه: دەیفەرموو : (يا حملة العلم، اعملوا به، فإنما العالم من علم ثم عمل، ووافق علمه عمله. وسيكون أقـوام يحملون العلم لا يـجاوز تراقـــيهـــم،

تخالف سريرتهم علانيتهم، ويخالف عملهم علمهم، يقعدون حلقاً، فيباهي بعضهم بعضًا، حتى أن الرجل ليغضب على جليسه أن يجلس إلى غيره ويدعه. أولئك لا تصعد أعمالهم في مجالسهم تلك إلى الله عز وجل) [جامع بيان العلم وفضله، ابن عبدالبر، 2 /9.]

ئەی هەڵگران ی زانست کاربکەن بەزانستەکەتان چونکە زانا ئەوکەسەیە کەزانستی هەیە وپاشان کاری پێ ئەکات وە زانستەکەی موافق ی کردارەکانیەتی لەدواتردا کەسانێ پەیدا ئەبن زانستیان پێیە بەڵام لەگەروویان ناچێتە خوارەوە (وەک مەلا دین فرۆشەکان) کردارە شاراوەکانیان پێچەوانەی کردارە ئاشکراکانیانە وەکارەکانیان پێچەوانەی زانستەکەیانە کۆڕدەبەستن و شانازی بەسەر یەکتریدا دەکەن تا وای لێ یەت پێی ناخۆش دەبێت وتورە ئەبێت گەر کەسێ لە مەجلیسەکەی ئەو بڕوات بۆ مەجلیسێکی تری علم ئائەو جۆرەکەسانە کردارەکانیان لەو مەجلیسەدا بەرز نابێتەوە بۆلای الله تعالى.

٣ - الحافظ ابن حجر العسقلاني رحمه الله تعالى دەفەرموێت : (لا تعملوا في أمر الدين بالرأي المجرد الذي لا يستند إلى أصل الدين)[فتح الباري، ابن حجر العسقلاني، 13 /288.)

لەدیندا تەنها بەبۆچون وبە ڕەئ کردار مەکەن کەئەوبۆچونە سەرچاوەی نەگرتبێت لەبنەماکانی دین ی ئیسلام.

٤ - شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله تعالى دەفەرموێت : (الدعوة إلى الله تجب على كل مسلم، لكنها فرض على الكفاية، وإنما يجب على الرجل المعين من ذلك ما يقدر عليه، إذا لم يقم به غيره)

بانگەواز بۆلای الله تعالى واجبە لەسەر هەموو موسڵمانێ بەڵام فەرزی کیفایەیە بەڵام واجب دەبێت لەسەر تاکی موسڵمان کەلەتوانایدا هەبێت بانگەواز بکات و کەسی تر نەبێت ئەو بانگەوازە بکات.

مجموع فتاوى، شيخ الإسلام ابن تيمية، 15 /166.

٥ - ئیمام ـی ابن قیم رحمه الله تعالی ـدەفەرموێت : (فالدعوة إلى الله تعالى هي وظيفة المرسلين وأتباعهم، وهم خلفاء الرسل في أممهم، والناس تبع لهم، والله سبحانه قد أمر رسوله أن يبلغ ما أنزل إليه،

بانگەوازیکردن بۆ لای الله تعالی پیشەی پێغەمبەران ـی الله وشوێنکەوتوانیانە ئەوانیش جێنشینی پێغەمبەرەکانن بەسەر ئومەتەکەیان وە خەڵک شوێنی ئەوان دەکەون والله تعالی فەرمانی کردووە بە پێغەمبەرەکەی کەئەوەی بۆی هاتوە بیگەیەنێت بەخەڵکی.

وضمن له حفظه وعصمته من الناس، وهكذا المبلغون عنه من أمته لهم من حفظ الله وعصمته إياهم بحسب قيامهم بدينه وتبليغه لهم،

وە وەکچۆن الله تعالی زەمانەتی پاراستنی پێغەمبەر ﷺ ی کرد وپاراستنی لەخەڵک ئابەوشێوەیەش ئەوانەی لەئومەتەکەی بانگەوازەکە دەگەیەنن بەخەڵکی لەلایەن الله تعالی ـوە پارێزراوی وپاراستنیان بۆ هەیە بەئەندازەی هەستانیان بەجێبەجێکردن ـی دین و گەیاندنی بەخەڵکی.

وقد أمر النبي صلى الله عليه وسلم بالتبليغ عنه ولو آية، ودعا لمن بلغ عنه ولو حديثاً، وتبليغ سنته إلى الأمة أفضل من تبليغ السهام إلى نحور العدو؛ لأن ذلك التبليغ يفعله كثير من الناس، وأما تبليغ السنن فلا يقوم به إلا ورثة الأنبياء وخلفاؤهم في أممهم، جعلنا الله منهم بمنه وكرمه

وە پێغەمبەر ﷺ فەرمانیکردووە بەگەیاندنی دینەکەی ئەگەر ئایەتێکیش بێت وە دووعای خێری کردوە بۆئەوکەسەی کەدەیگەیەنێت ئەگەر فەرموودەیەکیش بێت وە گەیاندن ـی رێبازەکەی بەئومەتەکەی باشترە لەلێدانی تیرێ بۆ سەرسنگی دووژمن چونکە گەیاندن ـی دین خەڵکێ زۆر دەیکات بەڵام گەیاندنی سونەت ورێبازەکەی بەخەڵکی کەس ئەنجام ـی نایات تەنها ئەوانە

نەبێت کەمەیراتگری پێغەمبەران وە جێنشی پێغەمبەران بەسەرئومەتەکەیان الله تعالى بەفەزڵ ومنەت ی خۆی لەوانەمان بگێڕێت.

(جلاء الأفهام في فضل الصلاة والسلام على محمد خير الأنام، ابن قيم الجوزية، 339)

٦ - ئیمام الحافظ ابن كثير رحمه الله تعالى لەراڤەی ئایەتی { وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ } [آل عمران: ١٠٤]

دەفەرموێت : المقصود في هذه الآية أن تكون فرقة من هذه الأمة متصدية لهذا الشأن وإن كان ذلك واجباً على كل فرد من الأمة بحسبه، كما ثبت في صحيح مسلم عن أبي سعيد الخدري رضي الله تعالى عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (من رأى منكم منكرًا فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه، فإن لم يستطع فبقلبه، وذلك أضعف الإيمان).

مەبەست لەم ئایەتە ئەوەیە کە کۆمەڵێ لەم ئوممەتە هەستێ بەجێ گەیاندنی ئەرکی بانگەواز ئەگەرچی بانگەواز واجبە لەسەر هەموو تاکێکی موسڵمان بەئەندازەی خۆی وەک لەصەحیح ی مسلم دا هاتوە لەابی سعید الخدری ڕەزای الله ی لێ بێت کەدەڵێت بیستم لەپێغەمبەر ﷺ ئەیفەرموو (هەرکەسێ لەئێوە خراپەیەکی بینی بابەدەست بیگۆڕێ ئەگەر تواناى نەبوو بەدەم بیگۆڕێت ئەگەر تواناى نەبوو بابەدڵ پێی ناخۆش بێت ئەمەش لاوازترین ئیمانە).

تفسير القرآن العظيم، الحافظ ابن كثير، 2 /91.

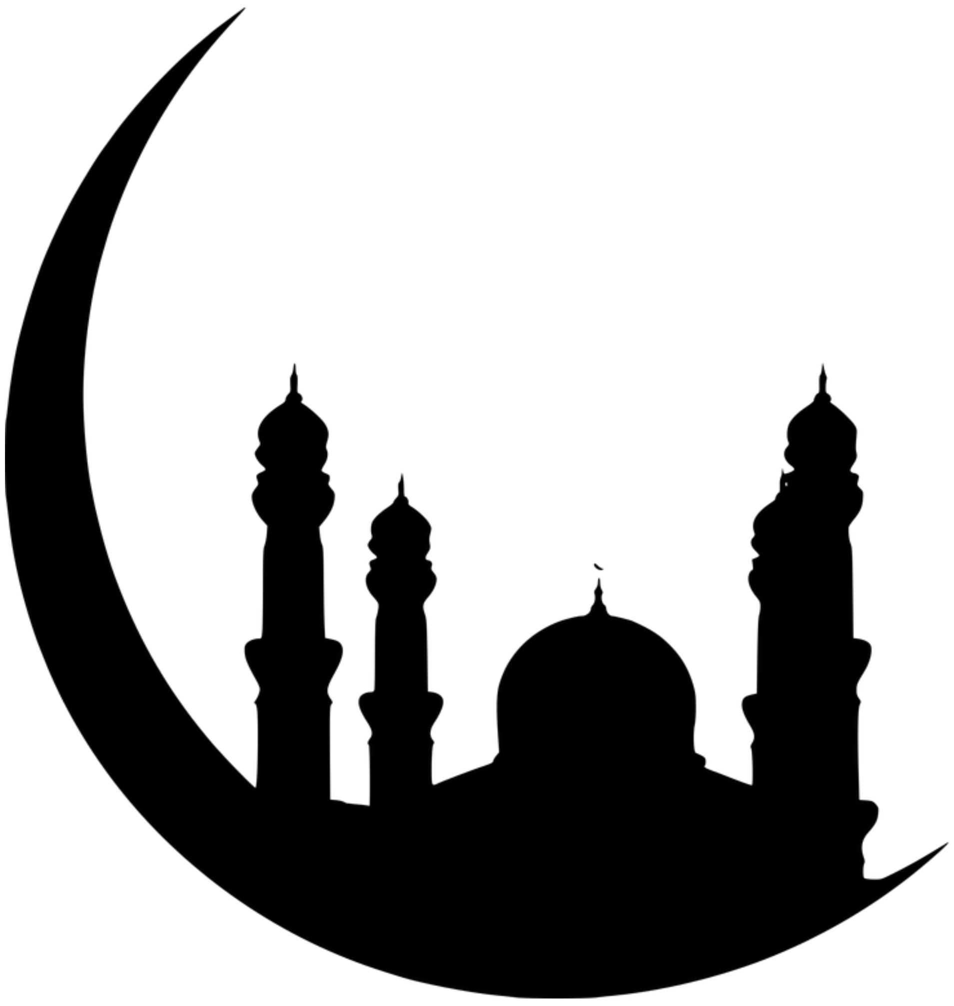

خەڵکی لەگەڵ پێشەوایان وزانایانی سەلەفدا

بەسەر سێ کۆمەڵدا دابەش ئەبن

تــکایــە خوێنەربن بەکورتی لەهەر پۆستێکدا کۆمەڵێک باس ئەکەم ونوسینەکانیش کورت ئەکــەمـــەوە تا ئەوانەی ئەڵێن درێژە وتواناى خوێندنـــەوەمان نامێـــنـــێت ئـــەم بـــیانووەش نەمێنێتەوە و بتوانن خوێنەر بن ان شاء الله تعالى.

1 - کۆمـەڵی یـەکەم :

زیادەڕەوی ئـەکەن لەوتەکانی زانایانی سەلەف بەجۆرێـک وتەکانـــیان وەک پارێزراو ومەعصوم لـەهەڵە سـەیر ئەکەن وتەی زانایانی سەلەف وەک ئـایەت وفەرموودەی پێغەمبەر ﷺ لێی ئەڕووانن لـەکاتێکدا سـەلەف خۆیان فێریان کردووین کەڕاست ئەپێکن و هەڵەش ئەکەن چونکە ئەوانیش مرۆڤن.

شێخی ئیسلام ابن تیمیة رحمه الله تعالى فەرموویەتی : الرجل العظيم في العلم والدين من الصحابة والتابعين ومن بعدهم إلى يوم القيامة أهل البيت وغيرهم قد يحصل منه نــوع من الاجتهاد مقرونًا بالظن ونوع من الهوى الخفي فيحصل بسبب ذلك ما لا ينبغي اتباعه فيه وإن كان من أولياء الله المتقين.

پیاوی گەورە لەزانست ودین لـەهاوەڵان وتابـعین وئەوانەی دوای ئەوانیش تارۆژی قیامەت لە ئەهل بەیت ی پێغەمبەر ﷺ وجگە لـەوانیش توشـی جۆرێک لە اجتهاد وهەوڵ وکۆشش ئەبێتەوە کەئەم اجتهادەی تێکەڵ ئەبێت لـەگەڵ گومان و جۆرێـک لەحەزی شاراوەی دەروون ی لەبەر ئەممەش شتێکی لێوە دەرئەچێت لەوتە یان کردار کەنابێت شوێنی بکەویت لەوشتەدا ئەگەرچی ئەوکەسـە لە دۆستە بەتەقواکانی الله تعالى ـش بێت.

ومثل هذا إذا وقع يصير فتنة لطائفتين طائفة تُعظِّمه فتريد تصويب ذلك الفعل واتباعه عليه وطائفة تذمه فتجعل ذلك قادحًا في ولايته وتقواه بل في بره وكونه من أهل الجنة بل في إيمانه حتى تخرجه عن الإيمان! وكلا هذين الطرفين فاسد.

نموونـــەی ئەمەش کاتێک ڕوو ئەیات ئەبێت بەفیـــــتنە بۆ دوو دەستە وکۆمەڵ کۆمەڵێک ئەوانەن کەئەوو زانایە بەگەورە دائەنێن و ئەیـانەوێ بەهەرنرخێک بێت کارەکەی بەڕاست دانێن وشوێنی بکەون.

کۆمەڵێکی تریش ئەوانەن کەسەرزەنشتی ئەوزانایە ئەکەن وئەیـــانەوێ بـــەهۆی ئەوهەڵەیـەوە لەپێگەو پلە وپایە وتەقواکەی کەم بکەنەوە بەڵکو گومان وتانە دروست ئەکەن لەسەر چاکبونی ئەو زانایە و بەهەشت ی بـــوونی بـەڵکو هەوڵـــدان بۆدەرکــــردنیشی لەبازنەی ئیمان ئەم دوو دەستەوکۆمەڵە هەردووولایان خراپەکار وفاسدن. منهاج السنة النبوية (4/ 543).

بـەڵـکو وتەی هەرزانایـەکی هەرچەند گەورەش بێت بەقورئان وسونەت وئیجماع هەڵسەنگاندنی بۆئەکرێت گەر نەیپێکابوو لێی وەرناگیرێت و ڕێزیشی پارێزراو ئەبێت.

چونکەالله تعالـی فێری کردووین لەچاکەدا شوێن ی پێشینانی خۆمان بکەوین فەرمانی نەکردووە بەرەهایی شوێنیان بکەوین لەهەرشتێک کەوتویانە وقسەیان وەکو وەحی سەیربکەین نانەخێربەڵکو الله تعالى ڕێنمای کردووین فـەرموویــەتی : { وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ} لە دەستەی یەکەمی پێشەنگی کۆچکەران و پشتیوانان ئەوانەشی بەچاکە پەیرەوی لەوان ئەکەن ئائەوانە الله لێیان ڕازیبوە وئەوانیش ڕازی بوون لەالله تعالی.

کـــەواتا شوێنـــکەوتن لەچاکەدایە لــــەوەی هاوتەریب ی کتاب وسونەت وئیجماعە.

لێرەدا لقێک لەم جۆرە کەسانە پەیدا ئەبن (وەک حەمەدانیەکـان) ئەڵێن ئێمە وتەکان سەلەف بەبێ شەرح ی زانایان وەرئەگرین چونکە سەلەف خۆیان ڕوونکەرەوەی شەرعن بۆئێمە پێویستمان بەوەنیە بگەڕێینەوە بۆشەرح وتەی زانایان کەبۆ وتەکانی سەلەف کردوویانە بۆیە شەرح ی زانایانی ئەهلی سونەت وەرناگرین بۆ وتەکان سەلەف چونکە سەلەف خۆیان شرۆڤەکار وشەرح کاری ئیسلام بوون و وتەکانیان ڕوون وڕەوان بوە بۆیە پێویست ناکات کاتێک وتەیەکی سەلەف ئەبینین بەتێگەشتنی زاناکانی دوواتر وەری بگرین !

کلیك لەسەر کتێبەکە بکەن بۆ خوێندنەوە

ئێـمەش لـەوەڵامدا ئەڵێین ئەم قسەیەی ئێوە هەمان قسەی ئـــەوکەســـــانـــەیە کـــەئەڵێن پێویستمان بەتێگەشتنی سەلەف نیە چونکە قورئان وسونەت بەزمانی عەرەبی ڕوون هاتوە بـۆمان وە الله تعالى خۆی فەرموویەتی ـ : { ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شيء ، وهدى ورحمة وبشرى للمسلمين }

ئەم قورئانەشمان بۆ ناردیت ئەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم تاڕوونکەرەوە بـێت بـۆ هەموو شتێک ببێتە ڕێنمایی و ڕەحمەت و مژدە بۆ موسڵمانان.

بــەڵام ئێوە لەوەڵامیاندا چی ئەڵێـن؟

بێگومان پێیـان ئەڵێـن بـەڵێ بێگومان قورئان وســـونەت ڕوونـــکـــەرەوەی هەمــــووشتێکە وبەزمانی عەرەبییەکی پاراو بـەڵام ئێمە پێویستە بگەڕێینەوە بۆتێگەشتنی سەلەف بۆ تێگەشتنمان لەحوکمی ئایەتەکان وفەرموودەکـان چونکە ئێمە وەک زانایانی سەلەف ئاگاداری ئەوەنین کەچی ئایـەتێک ناسخ ـە وچی ئایەتێک مەنسوخە وچی ئایەتێک عام ـە وچی ئایەتێـک خاص ـە وچی ئایەتێـک مطلق ـە ولەوچی ئایەتێکدا مقید کراوە وە ئایا چی فەرمودەیە صحیح ـە وکامەی ضعیف ـە وکامەی ناسخ ـە وکامەی منسوخ ـە .... هتد ئەم زانیاریانە بەقورئان وسونەت تەنها لەلای زانایانی سەلەف هەیـە بۆیە بۆئەوەی لەقورئان وسونەت تێبگەین ئەبێت بەزانستـی سەلەف لێی تێبگەین چونکە ئەوان زانان بەقورئان وسونەت.

ئێمەش ئێستا هەمان شت بەحەمدانیەکان ئەڵێین گەر قـــورئـــان وســــونەت ســـــەرەڕای ڕوونـــی وپاراوبوونی بەڵام بەهۆی ئەوەی ئێمە زانست ـی تەواومان بەهەموو ئایەتەکان وکاتی دابەزین وناسخ ومەنسوخ وئەحکامەکانی تری نیە ئیلا ئەبێت لەسەلەف ـی وەربگرین کەواتا ئێمەش ئاگاداری هەموو ئەقوال و وتەکانی زانایانی سەلەف نیـن ئەوەی ئاگادارە بەقۆناغی وتەکانی سەلەف و بەوتەی ڕاجح ومەرجوح وبەوتەی عام و وتەی خاص یان بەوتەی کۆن و وتەی تازەیـان بەوتەی سەنەدی صحیح و وتەی سەندپچڕاو ولاوازیـان بەوتەی مەزهەب ـی کۆن و مەزهەب ـی تازەیـە بەشێوازی مامەڵەکردنیـان لەگەڵ وتەکانیـان و چۆنیەتی کردارکردنیان بەوتەکانیـان ئەوەی شارەزایە بەهەموو لایەن وباردۆخ ـی مەنهەجی سەلەف بریتین لەزاناکانی ئەهلی سـونەت وجەماعە بـۆیە ئێمەش تابەجوانی دوور لەکەم ڕەوی وزیادەڕەوی تێبگەین لـەسەلەف پیویستە بەوتەی زاناکانی دوواتر کەمەنهەج ـی سەلەفیان بۆ ڕوونکردینەتەوە وەری بـگرین ئەگینا گەر وازبهێنین لـەتێگەشتـنی زاناکانی دوواتر بۆمەنهەجی سـەلەف ئەوە وەک ئەوکەسانەمان لێ یەت کەواژ ئەهێنن لەتێگەشتنی سـەلەف بەبیانوی ئەوەی خودی قورئان وسونەت ڕوون وئاسانن پێویستمان بە تێگەشتنی مرۆڤ نابـێت ! ئەمەش هەڵـەیـە بۆیە حەمدانیەکان لەڕوویـەکەوە لـەگەڵ قورئانیـەکان یـەکن ئەگرنەوە جابەخۆیان بزانن یـاخود نەزانن.

حەمدانیەکان — **قورئانیەکان**

کۆمـەڵی دووەم لـەخەڵکی

بەرامبەر بەوتەکان ـی زانایان ـی سەلەف

ئەوانەن کەڕەفزی وەرگرتنی وتەی زانایان ئەکەن سوودمەند نابن لەزانستی پێشەواکانی هیدایەت و چرای تاریکاییـەکان یان ئەگەر سـوودیـان لەزانستی زاناکان وەرگرتبـــێت بـەڵام سوپاس ـی زاناکان ناکەن وفەزڵ وڕێزیـان بۆ دانانێن ئەم کـەسانە بێ بەش بـوون لەخێرێکی گـەورە ئەو هۆکارەش ئەم کەسانەی بەرەو ئەم هەڵوێستە بـرد بریتی بـوو لە بڕوابوونیـان بەوەی پێشخستنی وتەی پێغەمبەر ﷺ بەسەر وتەی خەڵکیـدا بەوە ئەبێت کەوازبهێنیت لەوەرگرتنی تێگەشتنی سەلەف بـۆ شەرعی الله تعالـی ئەمەش تێگەشتنێکی خوارووهەڵەبـوو لەوکەسانەدا دەرکەووت چونکـە هاوەڵان وتابعین وزاناکانی دوواتر نێوانگیری نێـوان پێغەمبەر ﷺ و ئومەتەکەی ئەون لەگەیـاندنی دینەکەی پێغەمبەر ﷺ و فەرموودەکان ـی وله گەیاندنی واتا ومەبەستەکانی پێغەمبەر ﷺبۆیە ئەو ڕووناکیەی بەئێمە گەیشتوە لـە هاوەڵان تیشکی ئەوانەوە وەرگیراوە ئەوان بوون فەرموودەکانی پێغەمبەریان بۆ گواستینەوە ﷺ بەرێکوپێکی وبەواتای سـوود بەخش وپارێزراوی وجیاکردنەوەی لاواز لـە صەحیح ـی هەربـۆیـە الله تعالـی هیدایـەت ـی موسڵمـانانی بەند کردووە بەوەی ئیمان هێنانەکەیان هەرکات وەک ئیمان وباوەڕی سـەلەف بـوو لەهەموو بوارەکانی شەریعەت چـی لەتەوحید چی لەمەنهەج وچـی لەحوکمڕانیـدا ئەوکاتە الله تعالـی شاهێدی هیدایەت ئەیـا بۆمان وەکو فـەرمـــوویـەت ـی : { فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنتُم بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوا ۖ وَّإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ ۖ }

ئـەگەر بـڕووایـان هێنا وەکو چۆن ئێوە باوەڕتان هێناوە ئەوا مانای وایە کە بەڕاست و ڕەوان کەوتونەتە سەر رێی راست و ڕێنمابوون خۆ ئەگەر پشتیان هەڵکرد دیارە کە لە هەق و راستیی لایانداوەو لە دژایەتیدان.

کەواتـا ئەبێت باوەڕهێـنانت بەئیسـلام بەوشێوە بێت کەپێغەمبەر ﷺ و سەلەفی ئەم ئومەتەی لـەسەربـووە ئەوکـاتە تۆ لـەسەر ڕێگەی هیدایەت ـدراووی.

چەند جوان ـی فەرمووە هاوەڵی بەڕێز عبد الله ـی کوڕی مەسعود - رضي الله عنه کەئەیـفەرموو : من كان منكم متأسياً فليتأس بأصحاب محمد - صلى الله عليه وسلم فإنهم كانوا أبر هذه الأمة قلوباً وأعمقها علـــماً وأقـلها تكلفاً

وأقومها هدياً وأحسنها حالاً قوماً اختارهم الله تعالى لصحبة نبيه صلى الله عليه وسلم وإقامة دينه فاعرفوا لهم فضلهم واتبعوهم في آثارهم فإنهم كانوا على الهدى المستقيم.

هەرکەس لەئێوە ئەیەوێت شوێنکەوتە بێت ئەوا باشوێن هاوەڵانی محمد ﷺ بکەوێت چونکە ئەوان خاوەنی چاکترین دڵ ن لەناوئوممەتدا وخاوەن ی قوڵترین زانست بوون وە دووترین کەسان بوون لەقوڵ بوونەوە وقورسکردنەوە لەشـتـی نەخـــــوازراو وبێ ســـوود خـاوەن ڕاستەڕێترین ڕێگا بـوون دامەزراوترین کەسان بوون لەسەر ڕێگەی هیدایەت وخاوەن باشترین دۆخ بوون لەناو ئەم ئوممەتەدا لەجێ بەجێکردن ی شەریعەت ئەوان گەلێک بوون الله تعالى هەڵی بژاردن بـۆهاوڕێیەتی پێغەمبەرەکەی ﷺ وبەرپاکردن ی دینەکەی بـۆیە فەزڵ وپلەیان بزانن وشوێنەواری ئـەوان بگرنـە بەر چونکە ئەوان لـەسەر ڕێـگەی ڕاسـت بـوون. جامع بيان العلم لابن عبد البر (2/ 947)

هەمان ئەثەر بەسەنەدی حسن لە ابن عمرەوە هاتوە (أبو نعيم لە الحلية هێناویەتیەوە).

بـەڵێ پێویستە لەسەرمان دین وباوەڕمان وەک ئەوەبێت کە سـەلەف ی ئەم ئوممەتە لەسەری بووە لەهاوەڵان ودوای ئەوان چونکە ئەوان هەر بەعەرەبی لەدایـک بـوون خاوەن زمانێکی پاراو وتێگەشتنێکی قوڵ و تەواو بـوون لەزمان ومەبەستەکانی زمانی عەرەبی کەهەرلـەگەڵ شیری دایکیان فێری ئەو زمانـە بـوون پێویستیان بەوەنەبووە لەڕێگەی کتێب ومامۆستاوە فێری زمانەکە بن کە زمانی پێغەمبەر ﷺ و قورئانە.

ئەوان شاهێد حاڵی دابەزینی قورئان بوون کاتێک ڕاستەوخۆ بـۆسەر پێغەمبەر ﷺ دابەزی وهۆکاری دابەزین ی ئایەتەکان ئاگاداربوون بەم هۆیەشەوە لەمەبەستەکانی ئایـەتەکە تێ ئەگەشتن ولەگەڵیدا ئەژیان.

ئەوان ڕاستەوخۆ گوێیان لەپێغەمبەر ﷺ بووە کاتێک فەرموودەکانی فـەرمووە وشێوازی دەربڕین وئاماژەکانیان بینیوە هۆکار وئامانج ی وتنی فەرموودەکەیان زانیوە.

ئەوان ئیسلامیان وەکو خۆی وەرگرت تێکەڵیان نەکرد لەگەڵ نەریت وکلتورە بت پەرستی وجاهلیەکان و کاروباری عادەتی خـەڵکی وئیسلامیان تێکەڵ بەفەلسەفە و کەلام نەکرد چونکە ئەوان بەشێکیان خۆیان لەناو جاهلیەت وشیرک ژیان وبەشێکیشیان لەکەسوکار وبنەماڵەکانیانەوە نزیکی سەردەم ی جاهلیەت وشیرکیان بۆیان گێڕدرابووەوە.

ودوواتر کەبوون بەموسڵمان یان لەسەر ئیسلام پەروەردە بوون جیاوازیان ئەکرد لەنێوان ئیسلام وجاهلیەت بۆیە ئیسلامیان بەجوانی ئەپاراست لەتێکەڵکردن ی بەجاهلیەت و لەزیادکردن ی داهێنراو وئیسلامیان ئەپاراست لەتێکەڵ کردن ی دینەکانی تر لەگەڵ ئیسلام.

سروشت ی شتەکان بەپێی قەدەری الله تعالى بەوشێوەیەیە کەهەر بانگەواز وعەقیدەیەک جا مرۆیی بێت یان دابەزێنراوبێت لەلایەن الله تعالى لەکاتی سەرهەڵدان ی بانگەوازەکە وسەرەتای هاتنەکەی وسەردەم ی یەکەمی

بانگەوازەکە بەسەردەمە ی هەقیقەت وکرۆکی ئەو بیروڕاباوەڕە دائەنرێت بەڵام کاتێک کاتی بەسەردا تێ ئەپەڕێت ئەوا زیادەکردن و گۆڕین ی واتا ومەبەستەکانی ئەو بیروڕایە یەنە ئاراوە تاکات تێپەڕێت ئەمە گۆڕانکاریانە زیاد ئەکەن بۆیە لەسەر ئێمە واجبە بگەڕێینەوە بۆ لای هەڵگران ی سەرەتای ئیسلام چونکە ئاوە پاک وبێ گەرد وسازگارە دووە لەخەوش لەلای سەرەتاکانی ئۆمەتە چونکە هەقیقەت ی هەربانگەوازێک وەک خۆی بیناسیتەوە ئەبێت بگەڕێیتەوە بۆلای هەڵگرەکان ی سەرەتای ئەو بانگەوازە وگەیەنەرەکانی و سەربازە دڵسۆزەکان ی سەرەتاکەی ئەمەش هەمان واتای وتەکەی هاوەڵان ی بەڕێزە ابن مسعود کەوەکە فەرموویەتی ی ئێوە لەسەر فیطرەت ی پاکی ئیسلام ن بەڵام دوواتر شتانێک دروست ئەبن ودرووست ئەکرێن کەداهێنراوان ولەئیسلام دا نیە (ئەی چارەسەرچیە لەوکاتەدا چی بکەین ؟؟؟ ابن مسعود بێ وەڵام جێی نەهێشتوین فەرموویەتی ی : (فإذا رأيتم محدثةً فعليكم بالهدّى الأول)

هەرکات داهێنراوەکانتان بینی دەست بگرن بەهیدایەت ورێنمای پێشینەکانی سەرەتا ویەکەمجار. (فتح الباري لابن حجر 13/267)

بۆیە کەسێک خۆی لابات لەوەی سەرەتاکانی ئومەت لەسەری بوون لەتێگەشتنی ڕاست ودروست ومامەڵەندیان بۆشەرع و ڕێژینی چاکیان وچۆنیەتی مامەڵەکردنیان لەگەڵ موسڵمان وکافران و ئەهلی بیدع وتاوان هەرکەس جاهل بێت وخۆی لابات لەڕەوشت بەرزی ئەوان و ژیری دانایییان لەگەیاندنی دینی پەروەردگار لەڕاستگۆی وداوێن پاکی ودڵسۆزی وئیخلاص وعیبادەت وڕەحمەت و چاکەکاری وداوپەروەری وتەنانەت بەزەی هاتنەوە وڕەوشت جوانیان لەگەڵ ئاژەڵەکانیش هتد... گەر کەسێ خۆی لابات لەلاسایی کردنەوەی ئەوان ئەوا خۆی بێ بەشکردووە لەگەورەترین خێر و زیانمەندێکی ڕوون وئاشکرایە چونکە ئەوان پەروەردەکار بوون وخاوەن کردار بوون کردەوەکاربوون بەوەی ئەیانوت وشوێنکەوتە بوون بۆ سونەتی پێغەمبەر ﷺ قەڵای پتەوی ئیسلام بوون لەهەموو دووژمنێکی ناوەکی ودەرەکی.

هەربۆیە کاتێک پێغەمبەر ﷺ بەوەحی پەروەردگار یەتە قسە وئەفەرموێت (خير الناس قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم) باشترین خەڵک خەڵکی سەردەمە ی منە پاشان ئەوانەی دوای ئەوان یەن وپاشان ئەوانەی دوای ئەوان یەن. البخاري6065 ومسلم

کەئەفەرموێت (خیرالناس) واتا بەڕەهای باشترین خەڵک لەڕووی دینداری وتێگەشتنی لەدین وباشترین خەڵکان لەپەیڕەوی کردن لەشەریعەت ی الله تعالى وباشترین خەڵک بۆسەرخستنی ئەم دینە وباشتر خەڵکی لەڕووی زانست وکردارەوە ولەڕووی گەیاندنی بەخەڵکی ئەوان باشترین خەڵکانن کەالله لێیان ڕازی بووە بۆیە ئەوان باشترین خەڵکانن کەواتا کەسێک بیەوێ ببێت بەکەسێکی باش و بەباشی لەدینی الله تعالى تێ بگات ئەبێت دینەکەی لەوانەوە وەربگرێت.

کۆتایی بەم بـەشە ئەهێنم بەوتەیـەکی ئیمام ـی ئەوزاعی رحـمە الله تعالـی کەفـەرمووویەتـ ـی : اصبر على السنة وقف حيث وقف القوم وقل بما قالوا وكف عما كفوا عنه واسلك سبيل سلفك الصالح فإنه يسعك ما وسعهم.

ئارامبگرە لـەسەر سـونەت بوەستە لەوجێگەیەی کەسـەلەف تێیدا وەستان ئەوە بڵێ کەئەوان وتوویـانە خۆت بگرەوە لـەوەی ئەوان خۆیان لێگرتۆتەوە و ڕێبازی پێشین ـی چاک بگرە بـەر چونکە ئەوەی بۆئەوان بەس بـوو بۆتۆش ئەوەندە بەسە تارزگارت بێت وسەرفرازبیت (پێویست بەوە ناکات داهێنان بکەیت وپێش ئەوان بکەویت بەڵکو شـوێنکەوتەی ئەوەبـە کەئەوان لەسەری بوون چونکە ئەوەی لەسەری بوون ڕزگاریکردن و سەرفرازی کردن).

شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة ئەثەری ژمارە 315

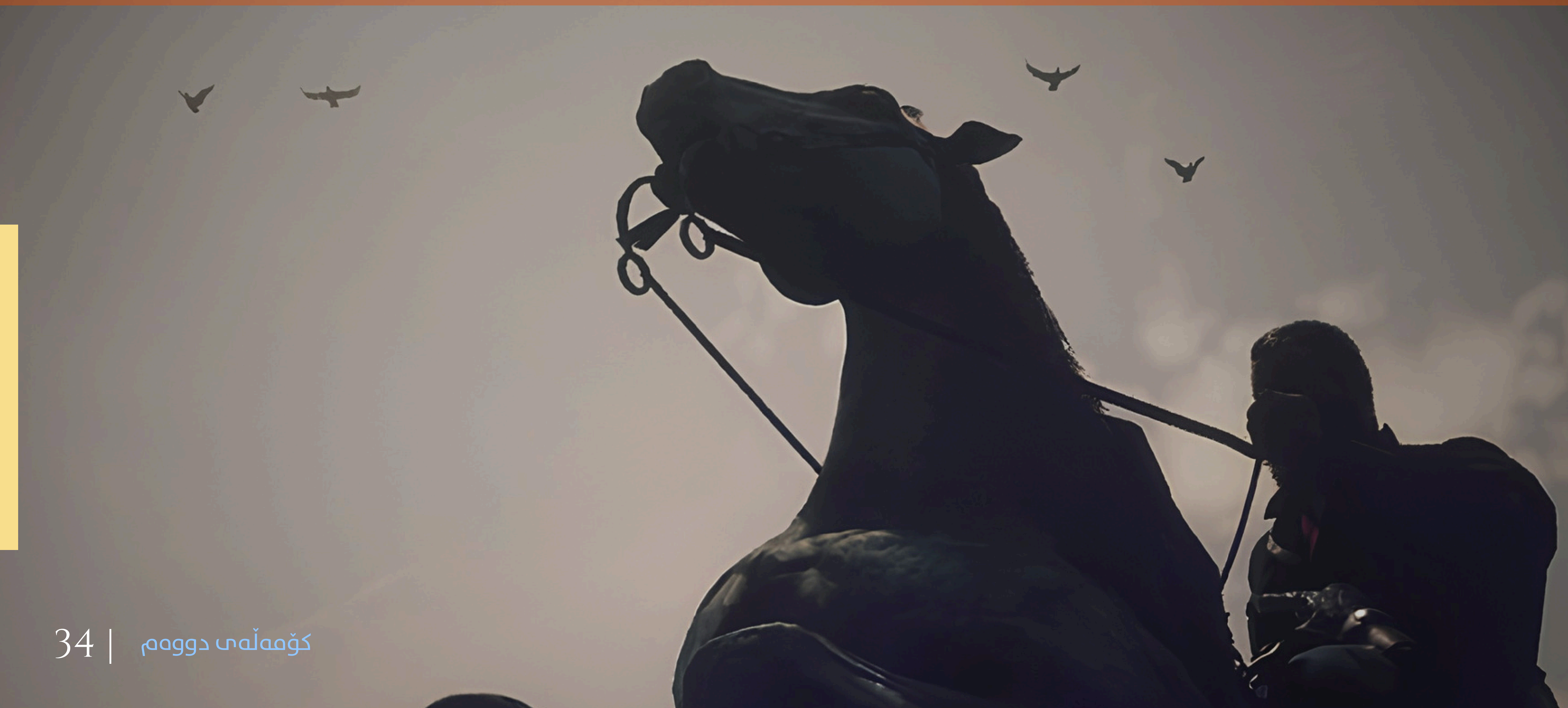

گۆڤـــاری پێشتر

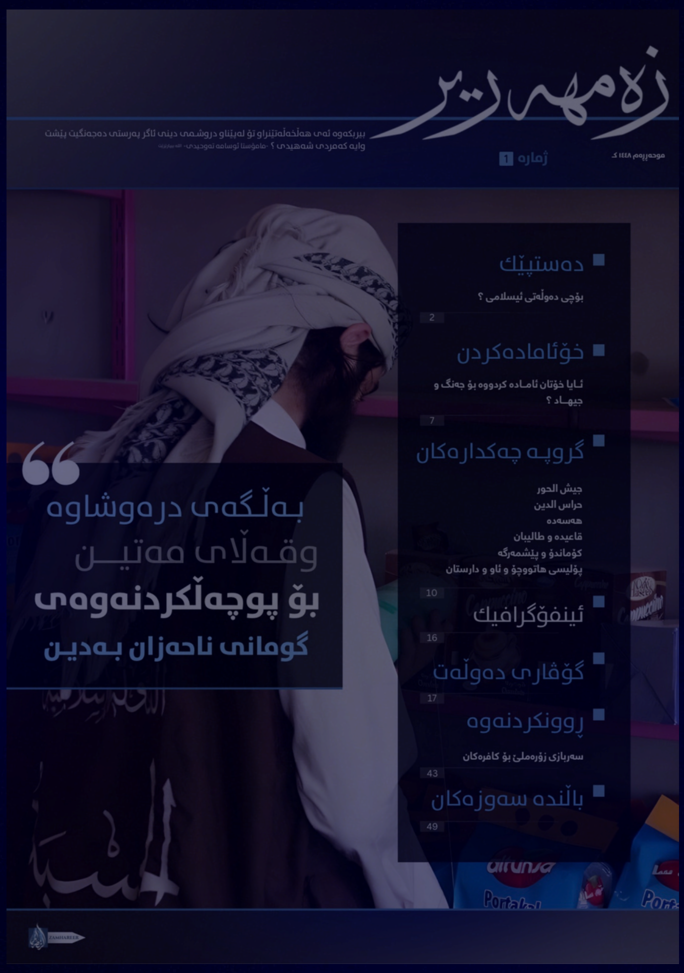

گۆڤاری ژمارە ١ : بەڵگەی دروەوشاوەو قەڵای مەتین بۆ پوچەڵکردنەوەی گومانی ناحەزان بە دین.

کلیک بکە لەسەر گۆڤارەکە

هەرئێستا لەکەناڵی مامۆستا ئوسامە

تێبینی مامۆستا أسامة شارەزووری لەسەر گۆڤارەکە :

گەرئـەتـەوێ پێشەواکان ـی دەوڵەت ـی ئیسلام ـی و هەنێکـ لەمێژووی دەوڵەت ـی ئیسلامی بزانیـت ئەوا خوێنەری ئەم گۆڤارەبـە گەر ئـەتـەوێ حوکم ـی پۆلیس ـی دارستان وهاتوچۆ وکۆماندۆ وقاعیدە وطالیبان وگروپەکان ـی سوریا بزانیت ئەوا ئەم گۆڤارە بخوێنەوە گەر ئەتەوێ ببیت بـەکەسێکی موجاهید بـەڵام نازانیـت چۆن ببیت بەموجاهید ئەوا ئەم گـۆڤارە بخوێنەوە گەرئەتەوێ زۆر پرسیار کـەلەمێشکتدایە وەڵامەکەت دەست بکەوێت ئەوا ئەم گۆڤارە بخووێنەوە گرنگـی ئەم گۆڤارە لەخوێندنەوەی دەرئەکەوێت و بەشێوازی گۆڤارەکانی دەوڵـەتی ئیسـلام ـی دیزاین کراوە تاکەسـی خوێنەر لـەگەڵ خوێندنەوەی هەربـابەتێکـ گرۆتینی زیاتری بۆپەیدا بێت لەخوێندنەوەی هەست بەبێزاربـوون نەکات وبیانوی نەمێنێتەوە لـەتەمبەڵی کردن بۆخوێندنەوە.

کـۆمەڵەی

سێهەم لـەخەڵکـی بەرامبەر بەسەلەف وزانایـان

ئەوانـەن کە اللە تعالـی ڕێنــمایی کـردوون بـۆڕێزگرتن لـەزانایان ی وئوممەت وزانینی قەدر وپـلە ووپایـەیان وهەڵسان بەجێ بەجێ کـردن ی مافەکانیان وسوپاکردنیان لـەسەر سوود وچاکـەکانیان وسوود وەرگرتن لـەزانستەکەیـان لـەهەمان کـاتدا زاناکان بەمەعصوم وپارێزراو لـەهەڵە نابینن گـەرچی ئەوزانایە چەندە پلـەی ڕۆچووبێت لەعلم دا وو گـەرچی تەنانەت ئەوزانایـە کەسێکیش بێت لـەهاوەڵان بـەڵکو وتەی ڕاست و دروست ی زاناکان وەرئەگرن وە لەوشتانەش کەنەیان پێکاوە داوا ئەکـەن لەاللە تعالی پاداشتێکیان بـۆ بنوسێت وەهەرکـاتێک واز لەوتەی یـەکێـک لەزانـاکـان ئەهــێنن لـەبەر ئەوەیـە کەوتــەکـەی لــەڕووی بەڵگەی شەرعیـەوە لاوازە بـەڵام لەقـەدر وڕێزی زاناکـە کەم ناکەنەوە وتانەیان لێ نایـەن بـەڵکـو وەکو اللە تعالـی باسی کردوون ئەڵـێن : { وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ }

ئەوانەش لە دوای موهاجرین وئەنصاڕ هاتون ئەڵێـن ئەی پەروەردگارەکەمان لە ئێمەو لەو برایانەمان پێش ئێمە باوەڕیان هێناوە خۆشببە و هیچ بوغزو قینێک مەخەرە دڵمانەوە بەرامبەر بەوکەسانە باوەڕیان هێناوە ئەی پەروەردگاری

ئێمە بەڕاستیی تەنها تۆی بە سۆزی میهرەبان.

هــەربۆیە ئەهلی ســونـــەت کەبەو شێوازە مامەڵـە لەگەڵ زاناکان ـی پێشین ئەکەن لەچاکەدا شوێنیان ئەکەون و لـەهەڵەشدا ئومێدی ئەوەیان بۆئەکەن پاداشتێکیان بۆنوسرابێت بـەڵام شوێن هەڵەکەی ناکەون چونکـە پێوەری هەق وبەڵگە لـەلای ئەهلی سونەت بریتیـە لەوەی کەئیمام ـی ئەهلی سونەت شێخ ـی ئیسلام ابن تیمية رحمـەالله تعالـی باسی کردووە کەفەرموویەتی ـی : فدين الله مبنيّ على اتّباع كتاب الله وسنة نبيه وما اتفقت عليه الأُمَّة فهذه الثلاثة هي المعصومة وما تنازعت فيه الأمة ردوه إلى الله والرسول.

ئایین ـی الله تعالـی بونیادنراوە لـەسەر شوێنکەوتـنـی قورئــان وســونــەت ـی پێغەمبەرەکەی ﷺ و ئەوەی ئوممەت لـەسەری یـەکدەنگن (ئیجماع) ئەم سـێ شتە پارێزراون لـەهەڵە بەدەر لـەمە هەرشتێکی تر ئوممەت تێیدا ڕاجیاوازبن ئەوا ئەو ڕاجیاوازیە ئەگەڕێنرێتەوە بـۆ قورئان وسونەت (بەپێی قـورئان وسونەت ڕاجیاوازیـەکە ئەپێوین کامەی هەق بـوو لەگەڵ قورئان وسونەت یەکـی گرتەوە ئەو وتەیە هەڵئەبژێرین بەوتەی ڕاست و وتەکەی تر کـەهەڵەیـە ڕەدی ئەکەینـەوە لـەگەڵ ڕێزگرتنمان بـۆ ئەوزانایـە کەلەوتەکەیدا نەپێکاوە).

پـاشان شـێخ ئـەفەرموێت : وليس لأحد أن ينصب للأُمّة شــخصًا يدعو إلــى طــريقته يـــوالي عليها ويعادي غير كلام الله ورسوله وما اجتمعت عليه الأمة بل هذا من فعل أهل البدع الذين ينصبون لهم شخصًا أو كلامًا يُفرّقون به بين الأُمّة يوالون به على ذلك الكلام أو تلك السنة ويعادون.

بۆهیچ کـەسێ ڕەوانیـە کەسێک بۆئوممەت دانێت بانگەشە بۆڕێبازی ئەوکەسـە بکات و دۆستایەتی ـی ودوژمنـایـەتی لـەسەر وتەی ئەوکەسـە بکات چونکە دۆستایەتی ودوژمنایـەتیکردن لەسەر بنەمای جگە لەقورئان وسونەت وئیجماع لـەپـــیـشـــەی ئەهـــلـی بـــیـــدعـە کەسایـەتیـک (ئیمامێک زانایـەک) یان وتـەیـەک دائەنێن بـۆخۆیان لەسەر بنەمای ئەوکەسایەتی وزانایـە جیاوازی ئەکەنە ناو ئومـەتەوە لەسەر بنەمای ئەوکەسایـەتیە یان ئەو ڕێبازەی خۆیان دۆستایەتی ودوژمنایەتی بەرامبەرەکانیان ئەکەن. مجموع الفتاوى (20/164).

بـۆیـە ئەهلی سونەت هەمووکات مامناوەندن چونکە الله تعالى فـەرموویەتی ـی : { وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ } کردومان بە ئوممەت و گەلێکی مامناوەند نە وەکو (نەصارا) زێدەڕەوون نەوەکو جوولەکەش کەمتەر خەمن تا لەسەر ئەو خەڵکە ببنە شایەت.

بـۆیـە ئەهلی سـونەت کەپەیڕەوکاری هەقیق ـی شەریعەت ـی ئیسلام ـن لەهەمووشتێکدا مامناوەندن دوورن لـەدەمارگیری وزیدەڕەوی وکەمـڕەوی بۆیـە نابینیت ئەهلی سونەت لـەسەر وتـەیـەک تاکە زانایـەک ولاء وبەراء دانێت ودەمارگیری لـەســەر وتەی تاکــە زانایـەک بکات

وێنە پیاوانی دەزگای حیسبە سەر بە دەوڵەتی ئیسلامی

یان بەهۆی هەڵەیەکەوە زانایەک بسڕێتەوە وتانەی لێ بات بەپێچەوانەی ئەهلی بیدەع کاتێک وتەی زانایەک ئەبینێت لەگەڵ عەقڵی خۆی ئەگونجێت لەسەر بنەمای ئەو وتەیە یەت هەرکەس بەو وتەیە نەڵێت تەکفیر وتبدیع ی ئەکات بەڵام ئەهلی سونەت دەمارگیریان تەنها بۆکتاب وسونەت وئیجماعە بەدەر لەوە گەر لەناو هەموو زانایاندا زۆرینەیان وتەیەک بڵێن وکەمینەیەکیش وتەیەکی تربڵێن پێوەری هەق لایان بەزۆرینەکە نیە بەڵکو هەردوو وتەکە زۆرینە وکەمینەکە ئەپێون بەکتاب وسونەت گەر وتەی کەمینەکە لەگەڵ حوکمی شەرع یەکی گرتەوە وتەی کەمینەکە هەڵ ئەبژێرن و ڕێزی زۆرینەکەش ئەپارێزن و دووعای خێریان بۆئەکەن.

لەهەمان کاتدا کاتێک زاناکان لەبابەتێکدا دوو وتەیان هەیە ناچن وتەی سێهەم دابهێنن بەڵکو هەق لەنێوان یەکێکە لەو دوو وتەیەی ئەوان وەک شێخ ی ئیسلام فەرموویەت ی : وَذَلِكَ أَنَّ إِجْمَاعَهُمْ لَا يَكُونُ إلَّا مَعْصُومًا وَإِذَا تَنَازَعُوا فَالْحَقُّ لَا يَخْرُجُ عَنْهُمْ فَيُمْكِنُ طَلَبُ الْحَقِّ فِي بَعْضِ أَقَاوِيلِهِمْ وَلَا يُحْكَمُ بِخَطَأِ قَوْلٍ مِنْ أَقْوَالِهِمْ حَتَّى يَعْرِفَ دَلَالَةَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ عَلَى خِلَافِهِ.

بەوشێوەیە ئیجماع ی ئەوان ئیلا هەقە وپارێزراوە لەهەڵە بەڵام ئەگەر لەبابەتێکدا ناکۆک بون ئەوا هەق لەچوارچێوەی ئەو وتانەی ئەوان دەرناچێت بۆیە پێویستە هەق لە ناو هەنێک لەوتەکانیان بدۆزرێتەوە وەحوکم بەهەڵە بون ی هیچ یەکێک لەوتەکانیان نادرێت تائەوکاتەی بەبەڵگەی قورئان وسونەت ئەسەلمێنرێت وتەکەیان پێچەوانەی کتاب وسونەتە. — الفتاوى ج13 ص 24

ئیمام ی ابن قدامة رحمه الله تعالى فەرموویەت ی : ومتى ما انقسم أهل العصر على قولين في حكم لم يجز إحداث قول ثالث لأنه يخالف الاجماع.

هەرکاتێک زانایان ی سەردەمێک لەسەر دوو بۆچون دابەش بوون جائیزنیە کەسێک هەستێت وتەی سێهەم دابهێنێت چونکە ئەمە پێچەوانەی ئیجماعە. — المغني 10/470

کەواتە گەر زاناکان لەبابەتێکدا ڕاجیاوازبوون تۆش وتەیەکی تر دابهێنیت کەپێچەوانەی ئەو جیاوازیە بێت کە لەو ناو زاناکان بووە ئەمە ئەبێت بەبیدعە.

شیخ الإسلام ابن تيمية ئەفەرموێت : (کل قول ینفرد به المتأخر عن المتقدمين ولم يسبقه إليه

أحد منهم فإنه يكون خطأ كما قال الإمام أحمد بن حنبل: إياك أن تتكلم في مسألة ليس لك فيها إمام).

هەروتەیەک کەسانی دوواتر تێیدا دەرکەوتن و کەس لەپێشین ئەو وتەیەی نەوتبێت ئەوە بەهەڵە دائەنرێت وەک چۆن ئیمام ـ ئەحمەد فەرموویەتـ ـ ئاگاداربە لەقسەکردنت لەبابەتێکدا کەهیچ زانایەک پێش خۆت ئەوشتەی نەوتبێ. — مجموع الفتاوی 21/291

وەفەرموویەتی ـ : (إن علماء المسلمين إذا تنازعوا فى مسألة على قولين لم يكن لمن بعدهم أحداث قول ثالث بل القول الثالث يكون مخالفا لإجماعهم)

زانایان ـ ئیسلام کاتێک لەبابەتێکدا بەسەر دوو وتەدا دابەش ئەبن وناکۆک ئەبن بۆکەسانی دوای ئەوان دروست نیە وتەی سێهەم دابهێنن چونکە داهێنانی وتەی سێهەم پێچەوانەیە بۆئیجماعی ئەوان. (مجموع الفتاوی 27/308)

کەواتە مامەڵەمان لەگەڵ وتەی زاناکان بەوجۆرەیە کاتێک لەبابەتێکدا هەمێ زانا شتێ ئەڵێن وهەندێکی تریان شتێ تر ئەڵێن ئەوا هەق لەگەڵ وتەی لایەکیان دایە ئێمە وتەیەکی تازەتر داناهێنین جیابێت لەو دوو وتەیەی زانایان وە لەنێوان ئەو دوو وتەیەی زانایان لەوبابەتەدا بەپێی قورئان وسوننەت وتەی ڕاستیان یەکلا ئەکەینەوە نەک بەپێی گەورەیی زاناکە واتا بۆنمــونە لـەگــەڵ ســۆفیەکـەکــەوێتە مشتومڕەوە پێت ئەڵـێت ئیمام شافعی وائەڵێت تۆش ئەڵێی ئیمامی ئەحمەد وائەڵێت ئەویش ئەڵێت ئیمام ـ ابو حەنیفە وائەڵێت تۆش ئەڵێیت ئیمام ـ مالک وائەڵێت.

لێرەدا ناسینی هەق بەوەنیە خاوەن وتەکە کام ئیمامە بەڵکو ئەبێت بڵێی الله تعالى فەرمانی پێکردووین کاتێک ڕاجیاواز بووین وتەی هەردوولای زاناکان بگەڕێنینەوە بۆلای حوکم ـ الله ورسولەکەی گۆ وتەی کام لەوزانایانە بەڵگەی لەسەر بوو لەقورئان وسوننەت ئەوا ئەو وتەیە هەق ـە و زاناکەی تر نەیپێکاوە چونکە بێگومان هەق لەگەڵ وتەی یەکێکیان دایە وەهەق ـ ڕەهاش لەکتاب وسوونەتە تەنها بەکتاب وسوننەت بۆمان دەرکەوێت کامە هەق ـە چونکە الله تعالى فەرموویەتی ـ : { فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا } ئەگەر لەشتێکدا کێشەو ناکۆکیتان بوو جا بیگێڕنەوە بۆلای الله ـو پەیامبەر صلى الله عليه وسلم (واتە باتەنها قورئان و سوننەت داوەرو حەکەمتان بن) ئەگەر باوەڕتان بەالله ـو بەرۆژی دوایی هەیە ئەوگێڕانەوەی کێشەو ناکۆکیەتان بۆلای قورئان و سوننەت جوانترو چاکترە بۆتان چاکترین ڕەفتاریشە بۆداهاتووتان.

کـەواتە گەر کەسێک ڕازی نەبێت ڕاجیاوازی وتەکان ـ زانایان بگەڕێنێتەوە بۆبەڵگەی کتاب وسوننەت بـەڵکو هەق بەخاوەن وتەکە بناسێتەوە نەک هەق بەبەڵگە بناسێتەوە ئەوا بەڵگەی ئەوەیە باوەڕی بەالله ورۆژی دوای نیە وە خودی وتەی زاناکـەی کردۆتــە بـەڵگە ئەمەش

هەڵەیە چونکە بنەمایەکی شەرعیمان هەیە (أقوال العلماء لا يحتج بها ولكن يحتج لها) یاخود (العالم يستدل له ولا يستدل به).

واتا سەیری ئەو بەڵگەیە ئەکرێت کەزاناکە هێناویەتیەوە نەک خودی زاناکە بکرێت بەبەڵگە بەڵکو سەیرەکەین گەر وتەی زاناکە بەڵگەی لەسەربوو ئەوا کار بەبەڵگەکە ئەکەین چونکە بەڵگە بریتیە لەکتاب وسونەت بەڵام گەر بەڵگەی زاناکە لاوازبوو یان نەیپێکابوو ئەوا قسەکەی نابێت بەبەڵگە لەبەر ئەوەی فڵان زانا وتویەتی لەگەڵ پارێزگاری لەرێز وپێگەی زاناکە الله تعالى پارێزراومان بکات لەزیادەڕەویی وکەمڕەوی.

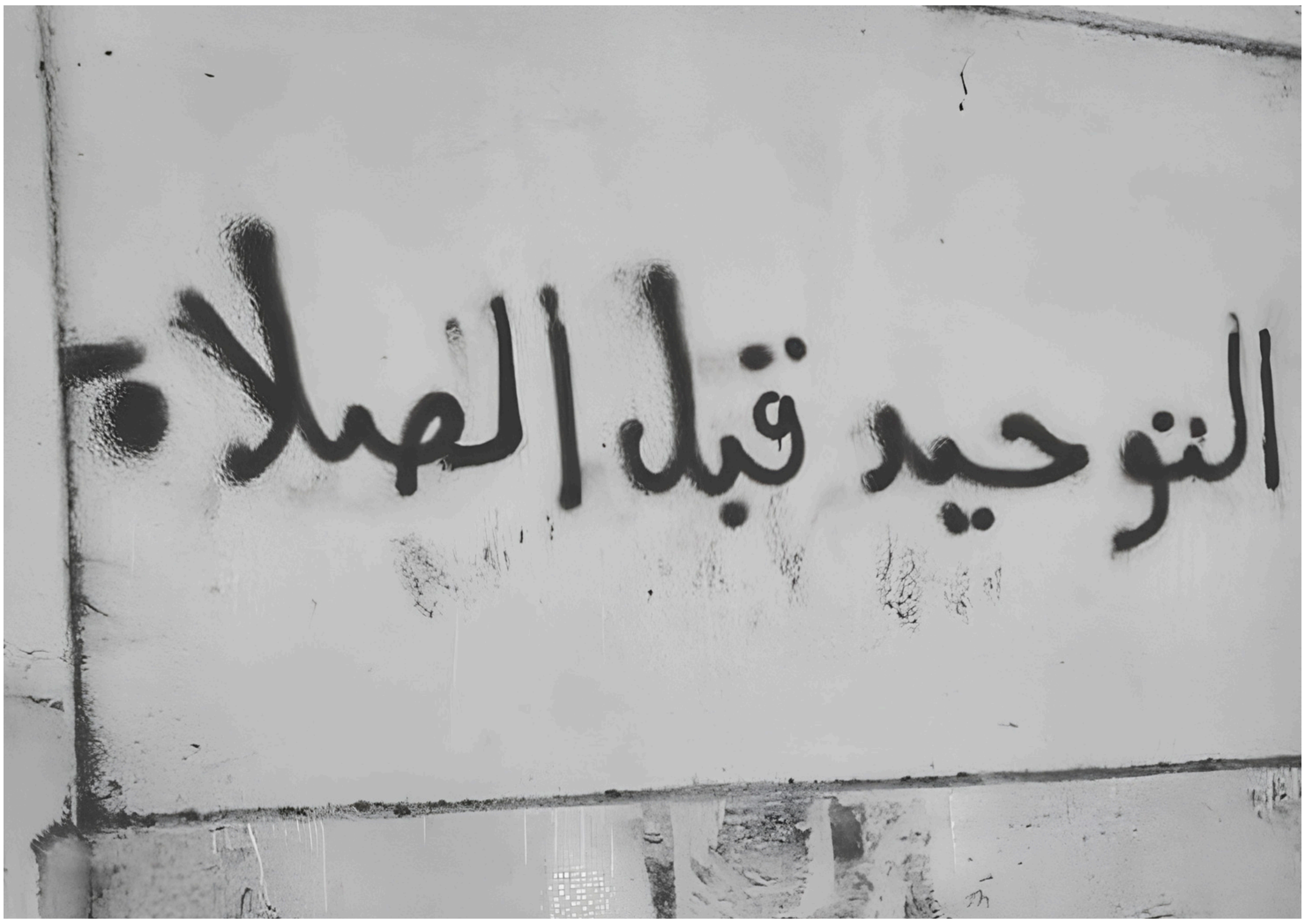

تەوحید (یەکخواپەرستی) لەپێش نوێژکردن

ئـەی فێرخوازی زانسـت چەند شـتێکی کورتت پـێ ئەڵـێم

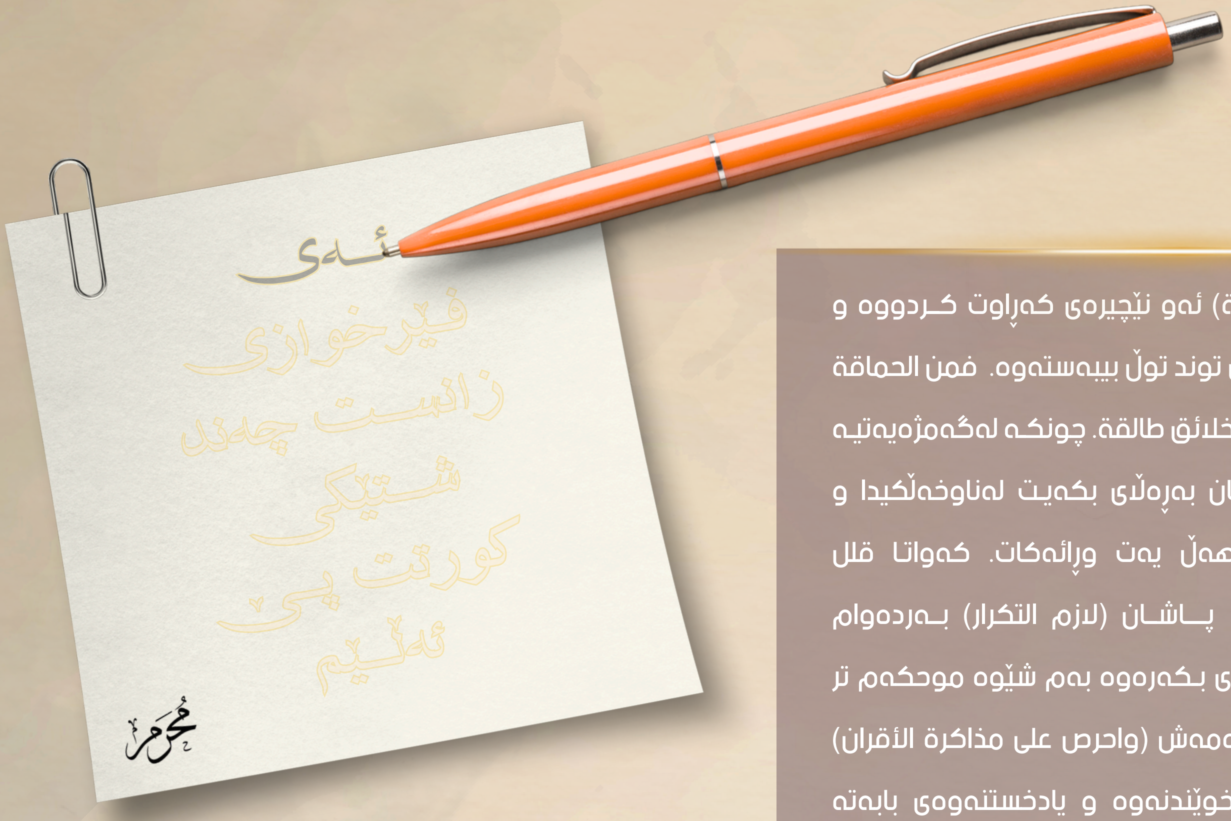

١ - قلل الـدروس : دەرسـەکانت کـەم بکەرەوە بـەڵام بـۆچی کەم ی بکەیتەوە ؟ نەک لـەبەر تەمبەڵ ی بـەڵـکوو لـەبـەر ئەم خـاڵـە وأحکـمِ المـدروس (ئەوەی ئەیخوێنیتەوە بەپتەوی لێی تێبگە وبیچەسپێنە لـەناو مێشـکت واتـا باخوێندنەوەکەت کەمیش بێت بـەڵام ئەوە گرنگـە ئەوەی خوێندوتـە ڕەگ بکوتێت لـەناخ ومێشـکتدا واتا کەپرسیـاریان لێکردی دەستەوەستاو نەمێنیتەوە بـەڵکو ئەوەی خوێندووتە موحکمـت کردبێت لەناو مێشـک و ناختا بەپتەوی ڕەگەکەیت داکوتـابێت ئائەمە خاڵە گرنگەکەیـە چونکـە زۆر بخوێنیت بـەڵام بەبێ موحکەم کردن ی ئەوەی خوێندووتە وەک ئەوە وایـە هەر نوسینێکت خوێندبێتەوە بێ تێگەشتن وبێ پتەوکـردن ی لەناخاتا لە پتەوکردن ی زانست ئەوەیە وەک وتراوە (العلم صید والکتابة قیـدە) زانسـت وەک ڕاوکردن ی نێچیر وایە هەوڵ وکۆششـی ئەوێت تابەدەست ئەهێنیت ونێچیرەکـە ڕاوئەکەیت بەڵام بۆئەوەی ئەم زانسـتە کەبەدەستت هێناوە نەفەوتێت چی بـکەیت ؟؟؟؟ والکتابـة قیدە (نوسینەوەی ئەو زانسـتەیە کەخوێندووتەتەوە بەمە زانستەکەت ئەبەستیتەوە لـەلەدەست دەرچونن وەک لەشیـعرەکەشدا ئەڵێـت)

(قیّد صیودك بالحبال الواثقة) ئەو نێچیرەی کەڕاوت کـردووە و بەدەستت هێناوە بەپەتێکی توند توڵ بیبەستەوە. فمن الحماقة أن تصید غزالة وتترکها بین الخلائق طالقة. چونکـە لەگەمژەیەتیـە ڕاوی ئاسـکێک بکەیت پاشـان بەڕەڵای بکـەیـت لەناوخەڵکیدا و نەیبەستیتەوە بـێگومان هەڵ یەت وڕائەکات. کـەواتا قلل الدروس واحکم المدروس پـاشـان (لازم التکرار) بـەردەوام ئەوەی فێری بـویت دووبارەی بـکەرەوە بەم شێوە موحکـەم تر ئەبێت زانستەکەت دوای ئـەمەش (واحرص علی مذاکرة الأقران) سـوربـەوبەردەوام بە بەخوێندنەوە و یادخستنەوەی بابەتە زانستیەکان لـەگەڵ هاوشانەکان ی خۆت لەطالب علمەکـان.

کـەئەمەت کـرد تۆ طالب علم ێکی پتەوی ئەوکـاتە پێویسـتە لـەسەرت ڕەچاوی ئەم خـاڵەش بکـەیـت کەبریتیـە لـەچی ؟ بریتیـە لەوەی زانایان فـەرموویانە (اصطحب السکینة والأنـاة وتجمـل بالصــبر) خۆت بڕازێنەوە بـەوەی کەسـێکی لـەسەرخۆ وبـەئارام بیت چونکە هەڵەشـەی بـەرەو هەڵەت ئـەبات پـاشـان خاوەن عەزیمـەت و ورەی بـەرزبـە خاوەن بڕیاری توندوتـۆڵبـە وهاوڕێ بـە لەگەڵ ڕاستگۆی لەقسە وگوفتاردا.

هەمووئـەمانە کاتێـک سـوودی بـۆقیامەتت ئەبێت کەئیخلاص ونیـەتت تەنهـا بـۆالله تعالـی بێت وئامانجت بەدەستهێنانی ڕەزامەندی الله تعالی بێت بـاشترین شـتیش بـۆئەوەی زانستەکەت بەپتەوی بمێنێتەوە ئەگەر کات ی نوسینەوەیت نیـە ئەوەیە وەک ئیمام ی الذهبي لـە سیر أعلام النبلاء ئەیگێڕێتەوە ئـەفەرموێت : علي بن خشرم وتـویەت ی : رأیتُ وکیع بن الجراح ولم یکن بیده کتاب وکان یحفظ ما لا نحفظ فعجبتُ من ذلك فسألته یا وکیع إنك لا تحملُ کتاباً ولا تکتب سواداً في بیاض وتحفظُ أکثر مما نحفظ. وەکـیع ی کوڕی جەراح ـم ئەبینی کتێب ی بەدەستەوە نەبوو کـەچی شتی وای لەبەربـوو ئێمە لـەبەرمان نەبـوو زۆرم پێ سـەیر بـوو چوم لێم پرسـی ئەی وەکیع تۆ نەکتێبت پێیـە نەهیچ ئەنوسیتەوە کەچـی لە ئێمە زیاتر شـتت لـەبـەرە.

فقال وکیع وقد أسرَّ في أذني یا عليّ إن دللتكَ علی دواءٍ للنسیان أتعملُ به؟ وەکیع بـەنهێنی چرپاندی بـەگوێما پێی وتـم ئەی عەلی ئەتەوێ شـتێکت پێ بڵێم چارەسەری لەبیرچونەوەیە ئایا کاری پێ ئەکەیت؟ قلت: أي والله! منیش پێم وت بـەڵێ والله فقال تركُ المعاصی فواللهِ ما رأیتُ أنفعَ للحفظ من ترك المعاصي! پێی وتم وازبێـنە لەتاوان وسەرپێچ ی والله هیچ شـتێکم نەبینیوە بـەسوودتر بێت بـۆلەبەرکردن وەک وازهێنان لـەتاوان وسەرپێچی.

مامۆستا ئوسامە تەوحیدی

دوو ئامۆژگاری گرنگ
بۆ هەموو موەحیدان

لەگەڵ هێنانەوەی دوو نمونە

١ - کاڵ مەبنەوە لەبانگەوازیکردن بۆتەوحید چونکە هەست بەکاڵبونەوەی بانگەوازی تەوحید ئەکرێت لەناو موەحیدان ئەم چیرۆکە باسەکەم تا ببێت بەهاندەر وبیرهێنانەوە تا ئامانجی سەرەتا وکۆتایتان تەوحید بێت.

شێخ محمدی کوڕی عبدالوهاب کاتێ کتاب ی تەوحیدی نوسی ودەستی کرد بەشەرح کردنی وچەنجارێ بۆقوتابیەکانی دووبارەی کردەوە ڕۆژێک قوتابییەکانی وتیان یاشیخ ئەمانەوێ دەرسەکەمان بۆبگۆڕی باسێکی ژیاننامەی پێغەمبەر ﷺ یان مێژوو شتێک لەوانەمان بۆباسکە شێخ فەرمووی ان شاء الله شتێکی لێ ئەکەین بەیانی شێخ هاتەوە زۆر بێ تاقەت وخەمباری پێوە دیاربوو وتیان شێخ بۆ وا خەمباری؟ شێخ فەرمووی بیستومە پیاوێک لەوگوندەی دراوسێمان لەماڵێکی تازەدا نیشتەجێ بوە ترساوە لەوەی جن توشی ئەزیەت ونارەحەتی بکات بۆیە لەپێش دەرگای ماڵەکەی کەڵەشێرێکی سەربڕی وکردی بەقوربانی بۆ

جنۆکە بـۆئەوەی جنۆکە نارەحەتی نەکـەن منیش کەسـێکم نـاردووە لەم بابەتە بکوڵێتەوە بۆئەوەی دڵنیاببمەوە قوتابیەکان هیچ ڕەد فعل وهەڵچونێـکیان نـەبوو تەنـها دووعای هیدایەتیان بۆ پیاوەکەکـرد وبێدەنگ بون.

پاشـان بۆرۆژی دوواتر دیسـان شێخ گەڕایەوە ناو قوتابیـەکانی وفـەرمووی لەبابەتەکـەمان کۆڵیەوە شتەکـە پێچەوانەی ئەوە بـوو کەبەمن گەیشـتبوو پیـاوەکە کەڵەشێری سەرنەبڕی بوو تالەجن نزیک بێتەوە بەڵـکو زینای لەگەڵ دایـکی کردووە قـوتابیەکان هەموویان هەڵچوون ودەستیان کرد بەقاڵەقاڵ و تورەبون وجنێویان یا بەپیـاوەکە وتیان پێویستە سزای بەین ودەستیان کـرد بەهات وهاوار.

شێخ محـمد فەرمووی چەند سـەیرن ئەم هەموو خۆتێکدان و ئینکاریـەتان بۆئەوەیـە کابرا کەوتۆتە ناو تاوانێکی گـەورەوە کەلەئیسـلام پێی دەرناچێت بـەڵام کەوتم ئاژەڵی بۆ جگە لەاللە سەربڕیوە وعیبادەتی بۆ جگە لەاللە کـردوە کەچی ئاوا ئینکاریـتان لێ نەکـرد.

بۆیـە قوتابیەکان بێدەنگ بون شێخ محمد رحمە الله بەدەستی ئامـاژەی کرد بۆیـەکێ لەقـوتابیەکـانی فەرموی هەستە کتاب التوحید بێنە تا دووبارە شەرحی کەینەوە شرح کتاب کشف الشبهات صالح بن عبد العزیز آل الشیخ.

لێرە چـی تێگەشـتین ؟؟ ئەوە تێگەشـتین هەرگیز لەباسی تەوحیـد وعەقیدە ماندوو مەبن بـەڵـکو وەک شێخ محمد رحـــمە الله باتـــەوحید ئامانجی سـەرەتا وکۆتامان بێت ماندووەمەبن وبێزار مەبـن چونکە عـەقـیدە گرنگترین شتە بۆموسڵمان موسـڵمان کەعەقـیدەی تەواو نەبـوو ئەوا هیچ عیبادەت وتەقوایـەک سودی پێ ناگەیەنێت.

وێنە
کتێبـەکەی شێخ موحەممەدی کوڕی عبدالوهاب بەناوی کتاب التوحید

ئـامۆژگاری دووەم
لەگەڵ نمونەیـەکی جوان

خوێنەربن

نەرمونیـان بـن لەبانگەوازدا زمان شرین بن وقسەتان خۆش بێت لەگەڵ خەڵکـی بەجۆرێ قـسەبکەن کەسـی هەڵەکـار هەست بکات کەتۆ چەند خەمخۆریت بۆئـەو چەند خەمی قیامەتی ئەوکەسـەتە وچەند حەز ئەکەی ئەوکەسە هیدایەت وەربگرێت لەمافی خۆت خۆش بە تەنها لەپێناو دەعوەکەت.

دان بـەخۆتان بگرن لەپێناو بەرژەوەندی دینەکەی الله تعالـی چونکە مەیـدانەکەی ئێمە مەیـدانی دەعوەیـە مەیدانی دەعوەش ئەمەی ئەوێ کـەالله تعالـی فەرموویەتی : { فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ۖ }

بەهۆی ڕەحمەت و بەزەیی و میهرەبانی اللهـوەیە کـەوا تۆ ئەی پێغەمبەر! ﷺ ئەوەندە نەرم و نیان بووی لەگەڵیان سەرەڕای ئەوهەموو سەرپێچیی و نافەرمانیانەی کردیـان خۆ ئەگەر کەسێکی تووڕەو قسە ڕەق و دڵ ڕەقبای دەورووبەریان چۆڵ ئـەکردیی ولێت دوور

دەکەوتنەوە.

بـۆیە کاتێ کەسـێ پرسیارێ ئەکات یان هەڵە تێگەشتوە لەبابەتێ مەیشکێنەوە وقسەد ڕەق نەبێت لەگەڵیـدا دان بەخۆتا بگرە.

الله تعالـی فەرمووییـەتی : {وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} ئـەوانەی ڕق و غەزەبی خۆیان -لەکاتی تووڕەبوندا- ئـەخۆنەوە کاری پێناکەن و لەهەڵەی خەڵکـی خۆش ئـەبن الله تعالی ش چاکـەکارانی خۆشەوێ.

نمونەیـەکی جوان ئەگێڕنەوە دوو کەس هەبـوون یەکیان هەنگوینی ئـەفرۆشت یەکیـان خەل (سـرکەی) ئەفرۆشت.

ڕۆژێـک هەنگوین فرۆش بە خەل فرۆشەکەی وت ئەوەچیـە خەڵک ئەبینم یەن بـۆلای تۆ خەل ئەکڕن کەچی من هەنگوین ئەفرۆشم لێم نـاکڕن ؟ خەل فرۆشەکە وتـی چونکە من خەل ئەفرۆشـم بەزمانی هەنگوین بۆیە خەڵک حەزئەکەن بێن بـۆلام وشتم لێ بکڕن.

بـەڵام تۆ هەنگوین ئەفرۆشـی بەزمانی خەل بـۆیە خــەڵک حەزناکــەن بێن بۆلات ولێت دوورئەکەونەوە .

کــەواتا ئاگاداری شێوازی بانگەوازتان بن هەنگوینت پێیە بەزمانی هەنــــگوین بیکە بەمێشکی خەڵـکا نەک هەنگوینەکـەت بەتامی خەل بکەی بەقوڕگی خەڵکا چونکە ئەوکاتە خەڵک

لێت دوورئەکەوێتەوە کەلێشت دوورکەوتەوە ئەوا بانگەوازەکە لەخەڵکـانێکی لادەر وەرئەگرن.

پێغەمـبەر ﷺ ئەیفەرموو : إنَّ الرِّفْقَ لا يَكونُ في شَيءٍ إلَّا زانَهُ، ولا يُنْزَعُ مِن شَيءٍ إلَّا شانَهُ. نەرمونیـانی لەهەرشـتێکدا هەبێت ئیلاجوانـی ئەکـات لەهەرشتێک نەرمونیانی دەرکـرێت ئیلا ناشرینی ئەکـات. مسلم 2594

والحمدلله رب العالمين

2 زەمهەریـــــــــر

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:] قالتِ النّارُ: رَبِّ أَكَلَ بَعْضِي بَعْضًا، فَأْذَنْ لي أَتَنَفَّسْ، فَأْذِنْ لَها بنَفَسَيْنِ، نَفَسٍ في الشِّتاءِ، وَنَفَسٍ في الصَّيْفِ، فَما وَجَدْتُمْ مِن بَرْدٍ، أَوْ زَمْهَرِيرٍ فَمِنْ نَفَسِ جَهَنَّمَ، وَما وَجَدْتُمْ مِن حَرٍّ، أَوْ حَرُورٍ فَمِنْ نَفَسِ جَهَنَّمَ.

دۆزەخ سکاڵای لەلای پەروەردگار کرد و وتی هەنێکم هەنێ تری خواردم الله تعالی ش مۆڵەتی یا کەوا دوو هەناسە بات هەناسەدانێک لەزستان وهەناسەیەک لەهاوین دا جائەو سارما زۆرەی هەست ی پێ ئەکەن لەزستان دا ئەوە لەهەناسەی زەمهریرە ئەوە گەرما توندەشی لەهاوین هەست ی پێ ئەکەن لەهەناسەی دۆزەخ ە.